

Technická univerzita v Liberci

Hospodářská fakulta

Studijní program: 6208 - Ekonomika a management

Studijní obor: Podniková ekonomika

Možnost zapojení ČR do procesu evropské měnové integrace

The Possibility of the participation of the Czech Republic in the Process of the European
Monetary Integration

DP-PE-KEK-2003-14

MARKÉTA ZACHARIÁŠOVÁ

Vedoucí práce : Ing. Pavla Bednářová, KEK

Konzultant : Ing. Oldřich Štancí

Počet stran : 87

Počet příloh : 8

Datum odevzdání : 23. 5. 2003

UNIVERZITNÍ KNIHOVNA
TECHNICKÉ UNIVERZITY V LIBERCI

3146069792

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Hospodářská fakulta

Katedra ekonomie

Akademický rok: 2002/2003

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

pro

Markétu Zachariášovou

Program č. 6208 M Ekonomika a management

Obor č. 6208 T Podniková ekonomika

Vedoucí katedry Vám ve smyslu zákona č. 111 / 1998 Sb. o vysokých školách a navazujících předpisech určuje tuto diplomovou práci:

Název tématu:

Možnost zapojení ČR do procesu evropské měnové integrace

Pokyny pro vypracování:

1. Formulace hypotéz a zadání cílů práce
2. Analýza vývoje evropské měnové integrace
3. Euro – měnová jednotka zemí EMU
4. Ekonomika ČR v kontextu fungování EMU
5. Vliv existence evropské měnové jednotky euro na firmu Petrof, spol. s r. o.
6. Závěr

Rozsah grafických prací:

50 - 60 stran textu + nutné přílohy

Rozsah průvodní zprávy:

Seznam odborné literatury:

- Cihelková, E. a kol.: Světová ekonomika, nové jevy a perspektivy, C. H. Back, Praha 200
- Kubišta, V. a kol.: Mezinárodní ekonomické vztahy, HZ Editiv, Praha 1999
- Evropská unie od A do Z, příručka evropské integrace – Univerzita Karlova, Vydavatelst
- Karolinum, Praha 1997
- Llewellyn, D., Milner, Ch.: Current Issues in International Monetary Economic
- Macmiltan Press, London 1993
- Internetové stránky: www.euroskop.cz
www.vlada.cz
www.petrof.cz
- Ekonomický týdeník Euro, vydává Euronews, a. s.
- Denní tisk

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Pavla Bednářová

Konzultant:

Ing. Oldřich Štancí

Termín zadání diplomové práce: 31. října 2002

Termín odevzdání diplomové práce: 23. května 2003

doc. Ing. Jiří Kraft, CSc.
vedoucí katedry

doc. Ing. Jiří Kraft, CSc.
děkan Hospodářské fakulty

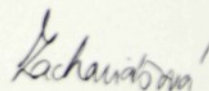
Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury pod vedením vedoucího a konzultanta. Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 o právu autorském, zejména §60 (školní dílo) a §35 (o nevýdělečném užití díla k vnitřní potřebě školy).

Beru na vědomí, že TUL má právo na uzavření licenční smlouvy o užití mé práce a prohlašuji, že souhlasím s případným užitím mé práce (prodej, zapůjčení apod.)

Jsem si vědoma toho, že užití své diplomní práce či poskytnutí licenci k jejímu užití mohu jen se souhlasem TUL, která má právo ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, vynaložených univerzitou na vytvoření díla (až do její skutečné výše).

Po pěti letech si mohu tuto práci vyžádat v Univerzitní knihovně TU v Liberci, kde je uložena, a tím výše uvedená omezení vůči mé osobě končí.

V Liberci dne 16. 5. 2003

Poděkování

Děkuji svému odbornému konzultantovi, panu Ing. Oldřichu Štanclovi, za poskytnutí informací zpracovaných zejména ve čtvrté části této práce. Dále bych chtěla poděkovat vedoucí své diplomové práce, paní Ing. Pavle Bednářové, za pečlivé vedení a připomínky v oblasti metodiky. Za podporu bych chtěla poděkovat své rodině.

Resumé

Diplomová práce na téma „Možnost zapojení České republiky do procesu evropské měnové integrace“ se snaží vyhodnotit vliv zavedení jednotné měny v zemích Evropské měnové unie. V první části se zabývá teoriemi ekonomické integrace, historickým vývojem formování Evropské měnové unie a impulsy, které k vytvoření unie vedly. Druhá část se věnuje měnové jednotce euro a vývoji jeho kurzu vůči americkému dolaru. Ve třetí části je stručně popsán vztah České republiky k Evropské unii a možnost přistoupení České republiky k Evropské unii a Evropské měnové unii. Předposlední část se týká vlivu existence eura na český podnik Petrof, s. r. o., který velkou část své produkce exportuje. Poslední část obsahuje stručné shrnutí obsahu diplomové práce.

Resume

The diploma thesis „The Possibility of the participation of the Czech Republic in the Process of the European Monetary Integration“ tries to evaluate the effect of the implementation of the uniform currency in the members states of the European Monetary Union. The first part deals with the theories of the economic integration, with the historical development of the European Union and impulses which led to the creation of the union. The second part applies to the currency unit euro and to the development of its quotation on the US dollar. In the third part there, is breathly described reference of the Czech Republic to the European Union and possibility of the accession of the Czech Republic to the European Union and to the European Monetary Union. The fourth part relates to the influence of the euro on the czech company Petrof, Ltd. which exports a great deal of its production. In the last part, there is brief summary of the diploma thesis.

Obsah

<i>Seznam zkratek</i>	<i>9</i>
<i>Úvod</i>	<i>11</i>
1 Analýza vývoje evropské měnové integrace	13
1.1 Členění ekonomické integrace	13
1.1.1 Ekonomické důvody integrace	13
1.1.2 Členění integrace	14
1.2 Teorie optimálních měnových oblastí (Optimum Currency Area)	17
1.3 Počátky měnové unie	18
1.3.1 Evropský měnový systém.....	21
1.3.2 Delorsův výbor.....	24
1.3.3 Maastrichtská smlouva	25
1.4 Přejchod na euro	32
1.5 EMU	37
1.5.1 Výhody a nevýhody plynoucí ze členství v EMU	37
1.5.2 Země EU, které do EMU nevstoupily	38
2 Euro – měnová jednotka EMU.....	40
2.1 Znak eura, vzhled euromincí a eurobankovek	41
2.2 Přepočítací koeficienty	42
2.3 Vývoj kurzu eura	44
2.3.1 Rok 1999	44
2.3.2 Rok 2000	46
2.3.3 Rok 2001	48
2.3.4 Rok 2002	50
2.3.5 Rok 2003	52
2.4 Možnost rozšiřování EMU	53
3 Ekonomika ČR v kontextu fungování EMU.....	55
3.1 Stručný vývoj vztahu ČR a EU	55
3.2 Možnost přijetí ČR do EU a EMU – výhody a nevýhody společné měny	61
3.2.1 Výhody zavedení eura v ČR.....	61
3.2.2 Nevýhody zavedení eura v ČR.....	63
3.2.3 Teorie optimálních měnových oblastí ve vztahu ČR a EU.....	65
3.3 Vliv jednotné evropské měny na subjekty působící v ČR	66
3.3.1 Vliv na občany ČR.....	66
3.3.2 Vliv na podniky působící v ČR	67
3.4 Otázka přijetí eura	67

3.4.1	Možné způsoby vstupu do eurozóny	68
3.4.2	Česká koruna v ERM II.....	70
3.4.3	Pravděpodobné datum vstupu	73
4	<i>Vliv existence evropské měnové jednotky euro na podnik Petrof, s. r. o.</i>	77
4.1	Společnost Petrof, s. r. o.	77
4.2	Dopad vzniku EMU na podnik Petrof, s. r. o.	77
4.2.1	Ušetření transakčních nákladů.....	79
4.2.2	Snížení kurzových rizik a jejich pojištění.....	80
4.2.3	Snížení počtu účtů vedených v cizích měnách	81
4.2.4	Sjednocení cen v rámci Eurozóny	81
4.2.5	Služební cesty v rámci Eurozóny	82
4.3	Vliv přijetí eura v ČR na podnik Petrof, s. r. o.	82
5	<i>Závěr.....</i>	83
	<i>Seznam použité literatury</i>	<i>85</i>
	<i>Seznam příloh</i>	<i>87</i>

Seznam zkratek

ATS	Rakouský šilink
BEF	Belgický frank
CZK	Česká koruna
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
DEM	Německá marka
DKK	Dánská koruna
ECB	Evropská centrální banka
ECOFIN	Rada ministrů financí (resp. hospodářství)
ECU	Evropská měnová jednotka (European Currency Unit)
EHS	Evropské hospodářské společenství
EMCF	Evropský fond měnové spolupráce (European Monetary Cooperation Fund)
EMI	Evropský měnový institut
EMS	Evropská měnový systém
EMU	Evropská měnová unie
EPU	Evropská platební unie
ERM	Mechanismus směnných kurzů (Exchange Rate Mechanism)
ERM II	Mechanismus směnných kurzů (Exchange Rate Mechanism) II
ES	Evropské Společenství
ESCB	Evropský systém centrálních bank
ESP	Španělská peseta
ESUO	Evropské sdružení uhlí a oceli
EU	Evropská unie
EUA	Evropská zúčtovací jednotka (European Unit of Accounting)
EUR	Euro
EURATOM	Evropské společenství atomové energie
Fed	Federální rezervní systém (Federal Reserve System)
FIM	Finská marka
FRF	Francouzský frank

GPB	Britská libra
GRD	Řecká drachma
HDP	Hrubý domácí produkt
IEP	Irská libra
ITL	Italská lira
LUF	Lucemburský frank
NATO	Severoatlantická aliance (North Atlantatic Treaty Organization)
NLG	Nizozemský gulden
PTE	Portugalské escudo
SEK	Švédská koruna
tzv.	tak zvané
USA	Spojené státy americké (United States of America)
USD	Americký dolar

Úvod

Diplomová práce na téma „Možnost zapojení České republiky do procesu evropské měnové integrace“ se bude zabývat otázkami týkajícími se současného stavu Evropské měnové unie a eventuálního připojení České republiky k zemím Eurozóny.

Již od konce druhé světové války dochází v západní Evropě k silným snahám o vzájemné propojení národních ekonomik. Po několika měnových krizích bylo již na konci šedesátých let vytvoření měnové unie v rámci EHS definováno jako cíl. Po třiceti letech, 1. ledna 1999, došlo k zahájení třetí fáze Hospodářské a měnové unie. V jedenácti zemích EU začala být pro bezhotovostní styk používána kromě národní měny i nová, společná měna. O dva roky později se již ve dvanácti zemích začaly novou měnovou jednotkou provádět i transakce v hotovosti.

Vytvoření měnové jednotky pro více než deset národních ekonomik, stejně jako přechod na hotovostní formu této měny, se setkávalo s nadšenými příznivci, ale i se silnými odpůrci. Nová měna musela čelit nedůvěře a obavám dokonce i ze strany obyvatel Eurozóny.

Euro má již za sebou tři roky života a i přes počáteční, poměrně silný propad vůči dolaru se nyní jeví jako důvěryhodná měna většiny vyspělých evropských států. I zavedení hotovostního eura proběhlo, až na několik předčasných výskytů eura v oběhu, hladce a občané Eurozóny si na novou měnu pomalu začali zvykat.

Během roku 2003 proběhne referendum ve Švédsku, které by vstupem do Eurozóny mohlo zvýšit počet zemí používajících euro na třináct. K opravdové zkoušce eura však dojde zřejmě až na konci tohoto desetiletí, kdy by se k zemím Eurozóny mohlo připojit až deset nových, navíc hospodářsky zaostalejších, zemí. Pokud Česká republika vstoupí do EU v roce 2004, což je velmi pravděpodobné, začne být pro ní otázka eura také velice aktuální.

Otázkám, jak se společná měna zatím v praxi osvědčila, jaké jsou šance pro přijetí eura v České republice a v jakém časovém horizontu by k tomu mohlo dojít, ale také jaké pozitivní a negativní stránky by zavedení eura v České republice přineslo, se věnuje tato práce.

1 Analýza vývoje evropské měnové integrace

1.1 Členění ekonomické integrace¹

„Integrací je nazýván proces vytváření systému vyššího řádu z relativně samostatných systémů řádu nižšího. Dílčí systémy pak v tomto systému vystupující vstupují do vzájemné závislosti, čímž se jejich úroveň samostatnosti a nezávislosti snižuje.“

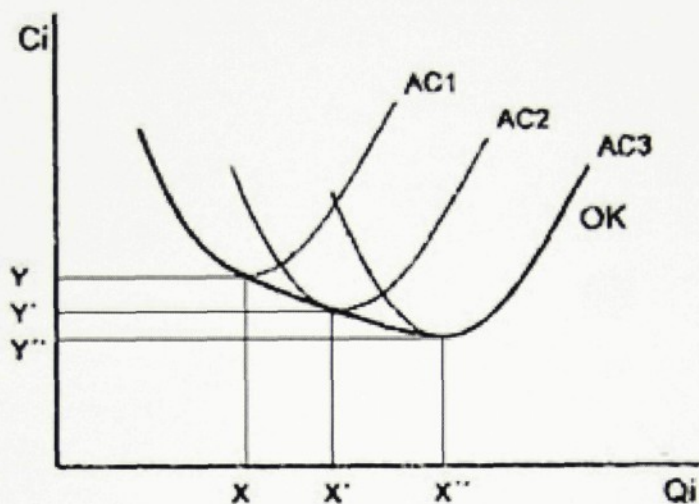
Integrace je pojem, který může znamenat jak proces, tak stav, ke kterému tímto procesem dojde.

1.1.1 Ekonomické důvody integrace

Ekonomická integrace se považuje za důsledek dělby práce. Díky dělbě práce začalo zejména po druhé světové válce docházet ke specializaci národních ekonomik. Vzhledem ke specializaci mohou národní ekonomiky využívat rostoucí výnosy z rozsahu. V důsledku rostoucího množství vyráběné produkce se snižují náklady na výrobu jednoho kusu. Snižující se jednotkové náklady zvyšují konkurenceschopnost produkce a tím zvyšují zisky. Za podmínky rostoucího odbytu jsou tyto zisky investovány. Nová technologie pak opět sníží náklady na jednotku produkce.

¹ Kraft Jiří, Světová ekonomika a ekonomická integrace, Technická univerzita v Liberci, 1998, str. 62

graf 1: Obalová křivka

Pramen 1: Kraft Jiří, Světová ekonomika a ekonomická integrace, Technická univerzita v Liberci, 1998, str. 63

Jak je vidět z grafu, při používání progresivnější technologie (AC2 a AC3) se snižují průměrné náklady na Y , Y' a Y'' . K tomu ale dochází pouze tehdy, je-li zároveň odebráno optimální množství produkce. To je na grafu vyznačeno na ose x písmenem X pro křivku AC1, X' pro křivku AC2 a X'' pro křivku AC3. Pokud by došlo pouze k použití nové technologie při zachování původního výstupu, náklady by se ještě zvýšily.

1.1.2 Členění integrace

Podle J. Tinberga se integrace člení na dva typy – negativní a pozitivní integraci. Negativní integrace spočívá v odstraňování překážek, které brání rozvoji propojení ekonomik, především odstraňování cel. Pozitivní integrace naopak vytváří nástroje a instituce umožňující fungování vytvořeného trhu.

Vzhledem k širokému použití termínu integrace je vhodné rozlišovat integraci podle několika hledisek:

1. Podle způsobu vytváření integrujícího ekonomického komplexu:

- integrace horizontální, která je charakteristická tím, že se do integračních procesů zapojují všechna odvětví ekonomik integrujících se zemí
- integrace vertikální neboli sektorová, při níž se nejprve integrují pouze určitá odvětví ekonomik

2. Podle teritoria

- lokální integrace, tedy propojení mezi několika málo zeměmi
- kontinentální integrace, která již zahrnuje podstatnou část kontinentu
- globální integrace, kdy se do integrace zapojují rozhodující část ekonomik světa

3. Podle stupně intenzity propojení ekonomik

- pásmo volného obchodu
- celní unie
- společný trh
- hospodářská a měnová unie
- politická unie

Pásmo volného obchodu

Pásmo volného obchodu je tím nejnižším stupněm integrace. Je charakteristický tím, že mezi zeměmi, které uzavřou dohodu o pásmu volného obchodu, dochází k odstranění cel mezi sebou navzájem, avšak kvantitativní omezení jsou zachována. Nevýhodou tohoto stupně je hlavně to, že cla zemí pásma volného obchodu vůči třetím zemím nejsou jednotná. Tím může, při nízkých dopravních nákladech, docházet k dovážení produkce ze zemí nezapojených do pásma volného obchodu přes země s nejnižšími cly. To ale na druhou stranu může stimulovat ostatní země zařazené do pásma volného obchodu ke snižování celních tarifů, což je chápáno jako trend pozitivní.

Celní unie

V rámci celní unie účastníci odstraňují nejen cla, ale i jiná vzájemná obchodní omezení, například již zmíněná kvantitativní omezení určitých produktů. Další podmínkou vzniku celní unie je sjednocení celní sazby členských zemí celní unie vůči třetím zemím.

Společný trh

Společný trh již umožňuje nejen volný pohyb zboží, ale také volný pohyb kapitálu a práce.

Měnová unie

Jak již název napovídá, v této fázi dochází ke sjednocení monetární politiky členských zemí a vytvoření společné měny. V měnové unii jsou národní měny buď plně nahrazeny jednou měnou společnou pro všechny zúčastněné ekonomiky, nebo jsou kurzy národních měn vůči sobě zafixovány. Třetí možností je kombinace obou předchozích variant, to znamená, že národní měny fungují s nadnárodní měnou společně. K tomu je nutná předchozí fixace národních měn mezi sebou a k měně nadnárodní.

Vstupem do fáze měnové unie dochází k podstatnému zvýšení úrovně homogenity integračního uskupení.

Hospodářská unie

Vznik hospodářské unie předpokládá naplnění obsahu předchozích integračních stupňů. V této fázi již dochází ke koordinaci hospodářských politik členských zemí. Tato koordinace by měla navazovat na společnou monetární politiku. Částečná koordinace by měla být i v oblasti daňového systému a sociální ekonomiky. Dochází také ke sjednocení hospodářského a sociálního zákonodárství.

Politická unie

Politická unie je posledním, nejvyšším stupněm integrace, někdy je tato fáze také nazývána úplnou integrací. K té se dojde až tehdy, dosáhne-li se koordinací národních ekonomik jednoty. Národní ekonomiky pak tvoří jedinou, společnou ekonomiku. Politická unie je charakterizována existencí jednotné vlády a dalšími společnými orgány, jednotným

občanstvím pro občany všech integrovaných států a dalšími prvky typickými pro státní útvar.

1.2 Teorie optimálních měnových oblastí (Optimum Currency Area)

Již začátkem 60. let upozorňoval profesor Roberta Triffin, tehdejší autorita v mezinárodních měnových otázkách, na skutečnost, že s rostoucí integrací obchodu se projeví také větší nutnost koordinace hospodářské a měnové politiky. Ta by umožnila držet rovnováhu mezi členskými zeměmi. Tyto úvahy tehdy vedly k myšlence o optimálních měnových oblastech, založené na názoru, že pro vysoce závislé ekonomiky budou přínosy z měnové unie vyšší než ztráty.²

Teorie optimálních měnových oblastí (zón) se zabývá otázkou, do jaké míry je pro danou oblast vhodné používat společnou měnu a z toho vyplývající společnou měnovou politiku. Největším rizikem společné měnové politiky je možnost vzniku asymetrických šoků nebo asynchronních cyklů. „Asymetrický šok je událost, která postihne jednotlivé ekonomiky měnové unie nestejně - asymetricky.“³ Kdyby byl šok symetrický a postihl by shodně celou ekonomiku měnové zóny, došlo by k depreciaci měnového kurzu. Depreciace vyrovná negativní dopad symetrického šoku. U asymetrického šoku je však postižena jen část ekonomiky. Právě v případě asymetrických šoků nebo asynchronních cyklů by se mohlo stát, že by společná měnová politika několika států, kterou by prováděla ECB, tuto nepříznivou situaci ještě prohloubila. Existují však určité náhradní způsoby zmírnění těchto situací, tzv. náhradní adaptační mechanismy. Mezi náhradní adaptační mechanismy patří vysoká pružnost cen i mezd, vysoká mobilita pracovních sil a podnikatelských aktivit přes hranice jednotlivých států.

Na druhou stranu je ale nutné zdůraznit, že optimální měnová oblast nemusí kopírovat hranice jednotlivých států. „Pokud by se svět dal rozdělit na regiony, uvnitř

² Chalupa Kamil, Jednotná měna euro – historie, přínosy a možná rizika, <http://www.euroskop.cz/cze/article.asp?id=40560&cat=5071&ts=7ec1>, 9. 4. 2003

³ Mach Petr, Kdy má ČR usilovat o připojení k euro?, in: Měnová politika a příchod eura, 16/2002, Centrum pro ekonomiku a politiku, 2002

kterých existuje mobilita výrobních činitelů zatímco mezi nimi navzájem mobilita neexistuje, pak by měl každý takový region mít vlastní měnu.“⁴

Pro optimální měnovou oblast, ve které monetární politika působí na ekonomiky jednotlivých zemí obdobně, by měla platit následující kritéria:⁵

1. trhy všech členských zemí jsou do vysoké míry integrovány
2. struktura hospodářství členských zemí je velmi podobná
3. neexistují příliš velké rozdíly ve výši produktivity práce a celkové ekonomické úrovni jednotlivých členských zemí

Z těchto podmínek vyplývá, že pro hladké zapojení do Evropské měnové unie je nutné nejen splnění maastrichtských kritérií, to znamená kritérií nominální konvergence⁶, která se týkají makroekonomické stability. Důležitá je i reálná konvergence.

Reálná konvergence je založena na konvergenci strukturální, na přizpůsobení sektorového i odvětvového složení produkce radikálním změnám trhu a trvale se měnící struktury poptávky.⁷ Ta se určuje podle kritérií konkurenční zralosti země. Jsou to především ukazatelé úrovně produktivity (nebo přibližně úrovně HDP na obyvatele).

1.3 Počátky měnové unie

Snahy o vytvoření měnové unie se začaly projevovat již krátce po druhé světové válce. V roce 1947 byla uzavřena dohoda o mnohostranném měnovém clearingu a v roce 1949 dohoda o mnohostranném platebním styku. Tyto dohody byly postupně uzavřeny

⁴ Mundell Robert, R.: Optimum Currency Areas, American Economic Review, No 3, 1961, str. 663

⁵ Kolektiv autorů podle zadání Rady vlády pro sociální a ekonomickou strategii, Sociální a ekonomické dopady integrace ČR do EU (Nové příležitosti, možná rizika), http://www.vlada.cz/1250/vrk/rady/ses/dokumenty/studie_eu.pdf, str. 139, 2. 10. 2002

⁶ Nominální konvergence znamená sblížování nominálních veličin. Jedná se například o úroveň cenových hladin či úrokových měr.

⁷ Kolektiv autorů podle zadání Rady vlády pro sociální a ekonomickou strategii, Sociální a ekonomické dopady integrace ČR do EU (Nové příležitosti, možná rizika), http://www.vlada.cz/1250/vrk/rady/ses/dokumenty/studie_eu.pdf, str. 139, 2. 10. 2002

mezi těmito zeměmi: Belgie, Lucembursko, Nizozemí, Francie, Itálie, Velká Británie, Dánsko, Norsko, Portugalsko, Švédsko a Řecko.

O rok později, v roce 1950 byla založena Evropská platební unie (EPU). Evropská platební unie fungovala jako kompenzační mechanismus. Snažila se zavádět mnohostranné zúčtování na základě asi dvou set dílčích bilaterálních smluv členských států. Každá země tedy vystupovala buď jako dlužník nebo jako věřitel vůči celku, nikoliv vůči každé zúčastněné zemi zvlášť. Cílem EPU bylo prosazení procesu zavedení volné směnitelnosti národních měn. Evropská platební unie však zanikla již k 27. 12. 1958. K tomuto datu totiž dosáhly hlavní evropské devizi statutu vzájemně konvertibilních měn na devizovém trhu.

V roce 1957 vzniklo Evropské hospodářské společenství. Avšak Smlouva o EHS se do projektu jednotné měny odvážila jít jen málo. Ve Smlouvě o EHS bylo sice zmíněno, že měnové kursy a hospodářská politiky byly považovány za "otázky společného zájmu", ale Společenství v té době nedisponovalo žádným nástrojem, které by to umožňoval a procedury přijímání rozhodnutí o těchto otázkách byly nedostatečné. Smlouva o EHS o samotné měnové politice nehovořila, pouze odrážela skutečnost, že mezi členskými fungoval tzv. Brettonwoodský systém. Brettonwoodský systém vázal všechny měny členských států na dolar a dolar na zlato, přičemž flukтуаční pásmo jednotlivých měn vůči dolaru bylo velmi úzké.⁸

Na summitu představitelů EHS v Haagu v roce 1969 bylo vytvoření měnové unie již stanoveno jako jasný cíl. Na schůzce o rok později se Rada dohodla, že v cílové etapě měnové integrace by měla existovat společná měna. Existovaly však dva odlišné názory jakým způsobem k tomuto cíli směřovat. Francie s Belgií a Lucemburskem podporovali tzv. „koncept motoru“, tedy cestu trvale fixovaných devizových kurzů. Na předchozí koordinaci hospodářské politiky nekladli takový důraz. Vycházeli z představy, že budou-li jednou stanoveny mezi měnami pevné kurzy, budou se jim muset hospodářské politiky přizpůsobit, aby dosáhly rovnováhy mezi jednotlivými ekonomikami. Tomuto přístupu se také říkalo „teorie lokomotivy“ neboť jednotná měna funguje jako tažný kůň vývoje konvergence. Druhý názor zastávalo Německo, Nizozemí a Itálie. Tyto země viděly v

definitivním stanovení parity devizových kurzů konečný cíl měnové integrace, kterému mělo předcházet dosažení rovnováhy mezi jednotlivými ekonomikami na základě harmonizace hospodářských politik. Podle jejich názoru by stanovení pevných devizových kurzů hned na počátku vystavilo vztahy mezi zeměmi nadměrnému tlaku. Tento přístup byl označován jako „korunovační teorie“, protože nejprve mělo dojít k hospodářské konvergenci a teprve potom měla být přijata jednotná měna.⁹

Wernerův plán, vypracovaný skupinou expertů¹⁰, která byla ustanovena již na zasedání v Haagu, představoval kompromisní řešení. Wernerův výbor měl za úkol vypracovat analýzu stávajících názorů a nalezení sporných otázek v budování měnové unie. Wernerova zpráva předpokládala poměrně rychlou koordinaci národních měnových a fiskálních politik a přenesení některých kompetencí na úroveň Společenství. Náznaky měnové unie byly stanoveny následovně:

- neodvolatelný pevný devizový kurz bez flukтуаčního pásma
- jednotná měnová politika řízená centrální měnovou institucí
- centralizované rozhodování o hospodářské a rozpočtové politice
- zodpovědnost nositelů tohoto rozhodování Evropskému parlamentu
- nutnost desetiletého přechodného období k jejímu dosažení

Po zrušení směnitelnosti dolaru za zlato, ke které došlo v roce 1971 zánikem Brettonwoodského systému, dohodly členské státy EHS nové flukтуаční pásmo vůči dolaru. Tento nový systém kurzové vazby vznikl na zasedání v Basileji v roce 1972. Podle Basilejské dohody mohly měny členských zemí fluktuovat navzájem v pásmu širokém 2,25 %, po 1,125 % na obě strany, a vůči dolaru bylo flukтуаční pásmo stanoveno na $\pm 4,5$ %. Tomuto systému se říká „had v tunelu“, což charakterizuje to, že užší rozpětí se vlastně pohybuje uvnitř rozpětí širšího. V březnu 1973 došlo k uvolnění pevného kurzu

⁸ Chalupa Kamil, Jednotná měna euro – historie, přínosy a možná rizika, <http://www.euroskop.cz/cze/article.asp?id=40560&cat=5071&ts=7ec1>, 9. 4. 2003

⁹ Chalupa Kamil, Jednotná měna euro – historie, přínosy a možná rizika, <http://www.euroskop.cz/cze/article.asp?id=40560&cat=5071&ts=7ec1>, 9. 4. 2003 a Niedermayer Luděk, Tomšík Vladimír, Dědek Oldřich, Tomášek Michal, Mach Petr, editor Loužek Marek: Měnová politika a příchod eura (Sborník textů a seminářů), 16/2002, Centrum pro ekonomiku a politiku

¹⁰ Wernerův výbor – pojmenovaný podle předsedy lucemburské vlády P. Wernera

amerického dolaru, čímž „tunel“, tvořený maximálním rozpětím jeho směnného kurzu přestává existovat.¹¹

V roce 1973, jako reakce na měnovou nestabilitu po rozpadu Brettonwoodského systému, vznikl Evropský fond měnové spolupráce (European Monetary Cooperation Fund – EMCF). Evropský fond měnové spolupráce byl vytvořen jako nezávislý orgán Rady ES. Byl veden guvernéry centrálních bank členských zemí ES. Jeho založení vyplývalo z Wernerovy zprávy. Mezi hlavní úkoly EMCF, patřilo snižování odchylek devizových kurzů měn členských zemí. Zvyšoval se počet intervencí centrálních bank do měn jednotlivých členských států a uskutečňovala se společná měnová politika v oblasti měnových rezerv v centrálních bankách zemí ES. Alternativními úkoly bylo buď dosáhnout úplné a neomezené konvertibility měn ES nebo zavést jednotnou evropskou měnu. EMCF dohlížel na evropskou měnovou spolupráci, na ECU¹² (po jeho vzniku v roce 1979) a na postup směrem k měnové unii. Pro operace EMCF byla vytvořena Evropská zúčtovací jednotka (European Unit of Accounting - EUA). Tato jednotka sloužila jako společné označení, čímž by se předcházelo nesrovnalostem v peněžních operacích s různými měnami.¹³

1.3.1 Evropský měnový systém

7. dubna 1979 byl na Radě EHS v Brémách schválen Evropský měnový systém (EMS). Hlavní podíl na jeho vzniku měli francouzský prezident Valéry Giscard d'Estaing a západoněmecký kancléř Schmidt, kteří nastolili myšlenku vytvořit „zónu měnové stability“.

EMS se měl opírat o tyto tři základní pilíře:

1. systém pevných devizových kurzů ERM (Exchange Rate Mechanism) mezi měnami členských zemí navzájem, který byl založen na kurzech kolísajících pouze

¹¹ Chalupa Kamil, Jednotná měna euro – historie, přínosy a možná rizika, <http://www.euroskop.cz/cze/article.asp?id=40560&cat=5071&ts=7ec1>, 9. 4. 2003

¹² ECU (Evropská měnová jednotka) byla zúčtovací jednotka využívaná zeměmi Evropského měnového systému.

¹³ Krize evropské měnové integrace v 70. letech, www.kb.cz/cz/euro/clanek_3.shtml, 9. 4. 2003

v rozpětí $\pm 2,25\%$ od centrálních sazeb, do dvou let mělo být pásmo zúženo na $\pm 1\%$. (Pro některé měny, italskou liru, libru sterlingů, pesetu či escudo, bylo přechodně stanoveno širší oscilační pásmo až na $\pm 6\%$.)

2. Jako zúčtovací jednotka byla zavedena společná Evropská měnová jednotka ECU (European Currency Unit). Šlo o měnový koš, který nahradil původní Evropskou zúčtovací jednotku (EUA).
3. Evropský fond pro měnovou spolupráci měl do dvou let nahradit Evropský měnový fond (to ale nebylo uskutečněno)¹⁴

Kurzový mechanismus Evropského měnového systému (ERM) spojoval systém pevných kurzů uplatňovaných v rámci daného regionu se systémem volně pohyblivých kurzů mimo rámec regionu. Kurzy měn zúčastněných zemí v ERM udržovaly striktně vymezená pásma oscilace mezi sebou navzájem, zatímco ve vztahu k americkému dolaru a jiným měnám mimo EMS se pohybovaly volně.¹⁵

ERM vznikl v březnu 1979. Jeho zakládajícími členy se stala Itálie, Belgie, Lucembursko, Dánsko, Německo, Francie, Irsko a Nizozemí. Postupně se do něj zapojila i řecká drachma, španělská peseta a portugalské escudo, britská libra. V průběhu roku 1991 se na koš ECU napojily i měny Norska, Švédska a Finska jako měny nečlenských zemí. V září 1992 došlo k měnové krizi, kdy po spekulativních útocích na některé měny participující na ERM musely měny Velké Británie a Itálie ze systému vystoupit a měny Španělska, Portugalska a Irska devalvovaly. Příčinou této krize bylo neúspěšné referendum o Maastrichtské smlouvě v Dánsku a očekávání nepříznivého výsledku také ve Francii. Dalšími zeměmi, které se připojily k systému ERM bylo Rakousko (v roce 1995) a Finsko (1996). Itálie se do ERM navrátila v roce 1996 a Řecko v roce 1998.

¹⁴ Vývoj měnové integrace, in: Měnová politika a příchod eura (Sborník textů a seminářů), 16/2002, Centrum pro ekonomiku a politiku, 2002

¹⁵ Vývoj měnové integrace, in: Měnová politika a příchod eura (Sborník textů a seminářů), 16/2002, Centrum pro ekonomiku a politiku, 2002

tabulka 1:Účastníky ERM byly od jeho vytvoření v 13. března 1979 tyto státy EU a jejich měny:

Stát	Měna	Členem ERM od
Belgie	BEF	13. března 1979
Dánsko	DKK	13. března 1979
Finsko	FIM	14. října 1996
Francie	FRF	13. března 1979
Irsko	IEP	13. března 1979
Itálie	ITL	od 13. března 1979 do 17. září 1992; od 25. listopadu 1996
Lucembursko	LUF	13. března 1979
Německo	DEM	13. března 1979
Nizozemsko	NLG	13. března 1979
Portugalsko	PTE	6. dubna 1992
Rakousko	ATS	9. ledna 1995
Řecko	GRD	28. února 1998
Španělsko	PTE	19. června 1989
Švédsko	SEK	27. února 1998
Velká Británie	GBP	27. února 1998

Pramen 2:www.kb.cz/NASA/utility/SRVFrame?p=/cz/euro/clanek_4shtml, 9. 4. 2003

2. srpna 1993 došlo v důsledku již zmíněné měnové krize ze září 1992 k rozšíření oscilačního pásma na $\pm 15\%$. Německo a Nizozemí ale vůči sobě i nadále udržovaly původní úzké pásmo v rozmezí $\pm 2,25\%$.

Po té, co byly v květnu 1998 orientačně zafixovány vzájemné kurzy zúčastněných měn na euro, přestal EMS fakticky fungovat. 1. lednem 1999 byl jako jeho nástupce zřízen Evropský měnový systém II. Ten se od původního EMS liší ve dvou znacích. Zánikem ECU odpadl měnový koš ECU. Druhým znakem je nová společná měna euro, která se stala

kotvou pro ostatní měny, zúčastněné v ERM II. Účast v ERM II je dobrovolná a flukтуаční pásmo zůstalo stejné jako u původního ERM, totiž $\pm 15\%$ opět s možností individuálně si stanovit vůči euro flukтуаční pásmo užší. Ke dni zahájení činnosti EMS II a ERM II se jeho členy staly Dánsko a Řecko.

V roce 1999¹⁶ tedy vznikl ERM II, který stanovil rozsah flukтуаčního pásma opět na $\pm 15\%$. Byly stanoveny 3 pilíře stability evropské měny:

- formulace striktních konvergenčních kritérií, jejichž naplnění je předpokladem přínosu ke stabilitě měnové unie
- nezávislost měnové politiky Evropské centrální banky, jejímž hlavním posláním je cenová stabilita
- pravidla zabezpečení rozpočtové disciplíny ve veřejném sektoru, který zajistí péči o to, aby na stabilitu orientovaná monetární politika nemohla být podvázána nezdravou fiskální politikou.¹⁷

ERM II má za úkol stabilizovat měny zemí EU, které nevstoupily do eurozóny, tím, že je váže k euru. Ačkoliv je účast v ERM II nepovinná, předpokládá se, že země, které se zatím Evropské měnové unie neúčastní, ale později tam vstoupí, se do ERM II zapojí. Jedná se jak o země, kterým byla udělena výjimka, tak o země, které nesplňují konvergenční kritéria¹⁸. Do této skupiny budou minimálně dva roky patřit i země, které by měly do EU vstoupit 1. května 2004.

1.3.2 Delorsův výbor

V roce 1988 byl ustanoven Delorsův výbor (pojmenovaný podle tehdejšího předsedy Evropské komise Jacquese Delorse), který měl za úkol navrhnout postup a konkrétní stadia vytvoření Evropské měnové unie (EMU). Delorsovou zprávou byly

¹⁶ ERM II nahradil původní ERM a je v platnosti od 1. 1. 1999

¹⁷ Czesný Slavoj, EURO, postup a zavádění nové měny pro banky, podniky a občany, Profess Consulting s. r. o., 1998, str. 21

¹⁸ V současnosti se jedná o Velkou Británii, Dánsko a Švédsko. Viz dále v kapitole 2.3.5

stanoveny hlavní zásady fungování EMU. Byla přijata Radou Evropského Společenství v roce 1989 v Madridu.

Zpráva Delorsova výboru navazovala na předchozí zprávu Wernerovy komise. Navíc požadovala nezávislost společné centrální měnové instituce a aby základem společné měnové politiky byla stabilita cen. Pro dosažení EMU navrhovala postupovat ve třech krocích.

Začátek prvního kroku se datuje k 1. červenci 1990. Tato první etapa trvala až do roku 1993 a mělo v ní dojít především k prohloubení koordinace národních politik. Měny členských států měly být zapojeny do systému pevných kurzů ERM. Dalším předpokladem vzniku EMU byla novelizace Římské smlouvy z roku 1957. V tomto případě bylo nutné posílit pravomoci orgánů ES. „Druhá a třetí etapa byla formulována značně obecně a obě byly konkretizovány později v tzv. Maastrichtské smlouvě.“¹⁹

1.3.3 Maastrichtská smlouva

1. listopadu 1993 vstoupila v platnost Smlouva o Evropské unii (Maastrichtská smlouva). Tou byl přijat rozvrh pro vytvoření měnové a hospodářské unie s cílem zrušit měny jednotlivých členských zemí a pod kontrolou Evropské centrální banky zavést jednotnou měnu.

Ve Smlouvě o Evropské unii jsou důležité dvě věci – stanovení tzv. Maastrichtských kritérií a upřesnění druhé a třetí fáze přechodu k EMU.

¹⁹ Niedermayer Luděk, Tomšík Vladimír, Dědek Oldřich, Tomášek Michal, Mach Petr, editor Loužek Marek: Měnová politika a příchod eura (Sborník textů a seminářů), 16/2002, Centrum pro ekonomiku a politiku

Maastrichtská kritéria:

Maastrichtská kritéria jsou podmínky, jejichž splnění je nezbytné pro vstup do EMU. Podmínek je celkem pět a můžeme je rozdělit na monetární a fiskální.

schéma 1: Maastrichtská kritéria

Pramen 3: Kraft Jiří, Bednářová Pavla, Teorie ekonomie a její kvantifikovaná realita v české ekonomice, Technická univerzita v Liberci, 1998, str. 83

Monetární:

- cenová stabilita – v období jednoho roku před přezkoumáním nesmí průměrná míra inflace překročit 1,5 % úroveň tří členských zemí s nejmenší inflací
- stabilita směnných kurzů – země musí udržovat určená pásma oscilace nejméně po dobu dvou let bez devalvace ústředního kurzu k jiné členské měně

- úrokové sazby – dlouhodobé nominální úrokové sazby nesmí v období jednoho roku překročit o více než 2 % průměr těch tří členských zemí, které mají tyto sazby nejnižší

Fiskální:

- celkové zadlužení státu nesmí překročit 60 % hrubého domácího produktu
- maximální roční deficit státního rozpočtu může činit 3 % hrubého domácího produktu

Účelem kritérií bylo měřit pokrok a míru sjednocení základních parametrů ekonomik členských států, které byly nutné k přechodu na jednotnou měnu. Avšak již od jejich stanovení se objevovaly hlasy kritizující jejich jednostrannou orientaci na měnově finanční ukazatele. Skutečnost, že ani jedno kritérium přímo nezahrnuje reálné ekonomické ukazatele jako například HDP na jednoho obyvatele nebo průměrnou reálnou mzdu, vyvolává otázku, zda budou takto stanovená kritéria vhodná i pro země současně kandidující na členství v EU a později v EMU. Tyto země mají proti současným členským zemím EMU nízkou produktivitu práce a potýkají se také se zaostalou odvětvovou výrobní strukturou.²⁰

Etapy přechodu k měnové unii:

Podle Maastrichtské smlouvy byl stanoven postup k měnové unii do tří etap:

1. etapa: 1. červenec 1990 až 31. prosinec 1993
2. etapa: od 1. ledna 1994
3. etapa: začátek v letech 1997 až 1999

²⁰ Vývoj měnové integrace, in: Měnová politika a příchod eura (Sborník textů a seminářů), 16/2002, Centrum pro ekonomiku a politiku, 2002

Tyto etapy byly postupně zpřesněny:

1.etapa: 1. červenec 1990 – 31. prosinec 1993

Hlavním úkolem bylo zformování vnitřního trhu a vytvoření homogenního finančního prostoru. Ke konci roku 1990 bylo dosaženo stádia společného trhu. Vzrostla úloha Výboru guvernérů centrálních bank, který měl koordinovat činnost v oblasti kurzové a cenové stability.

V první etapě byl také vytvořen ECOFIN - Rada ministrů financí (resp. hospodářství) členských zemí. ECOFIN zodpovídal za dohled nad hospodářskou a hlavně fiskální politikou členských států.

2. etapa: 1. leden 1994 – 31. prosinec 1998

Druhá etapa se dá také nazvat jako přípravná fáze pro vstup do EMU. Začátkem roku 1994 byl ve Frankfurtu nad Mohanem založen Evropský měnový institut (EMI).

Jeho hlavním úkolem bylo:

- rozvíjet spolupráce mezi centrálními bankami členských zemí a koordinovat jejich měnové politiky tak, aby bylo dosaženo měnové stability
- připravit založení Evropské centrální banky (ECB)
- připravit zavedení budoucí jednotné měnové politiky
- připravit přechod od systému s rozšířeným flukтуаčním pásmem k zavedení jednotné měnové politiky a jednotné měny.

V roce 1995 se na summitu v Madridu rozhodlo, že třetí etapa začne 1. ledna 1999 a bude dokončena do července 2002 a že společná měna ponese název euro.

V Amsterdamu bylo v roce 1997 rozhodnuto, že země, které přijmou euro, musí dodržet podmínky stanovené v Paktu fiskální stability a růstu. Pakt stability a růstu bezprostředně souvisí se třetí fází Hospodářské a měnové unie a jeho úkolem je zajistit, aby členské státy dodržovaly rozpočtovou disciplínu i po zavedení jednotné měny. Pakt zahrnuje rezoluci Evropské rady přijatou 17. června 1997 v Amsterdamu a dvě nařízení Rady ze 7. července 1997.

Pakt stability má oficiálně tři právně závazné složky. Za prvé se jedná o závazek členských států, Evropské rady a Evropské komise, že budou pakt stability a růstu uplatňovat striktním a včasným způsobem. Dále je to nařízení Rady o posílení dohledu nad hospodářskou politikou a její koordinací mezi jednotlivými členskými státy. Z toho důvodu je zde zachycena povinnost členských zemí EMU pravidelně předkládat programy stability. Klíčovým prvkem programů stability má být specifikace střednědobých rozpočtových cílů na národní úrovni, nastavených na hodnotu blížící se vyrovnanému stavu nebo přebytku. Tím si členské státy vytvoří podmínky pro sledování anticyklické fiskální politiky, aniž by porušily tříprocentní limit na schodek rozpočtu. Poslední nařízení Evropské rady v Paktu stability a růstu se týká řešení situací, kdy dojde k nadměrnému rozpočtovému schodku. Postupuje se tak, že Rada vydá členskému státu, který má s rozpočtovým schodkem potíže, svá doporučení a poskytne mu lhůtu k nápravě. Délka lhůty by neměla přesáhnout čtyři měsíce. Pokud Rada není s nápravou spokojena ani deset měsíců po nahlášení nadměrného schodku, může proti nedisciplinované zemi použít konkrétní sankce. Tento postup se ve výjimečných případech neuplatní. Takovým výjimečným případem může být například přírodní katastrofa nebo prudký hospodářský pokles, v jehož důsledku rozpočtový schodek přesáhne 3 % HDP. Za nepochybně mimořádný pokles se považuje roční snížení reálného HDP nejméně o 2 %. Rada však může za výjimečný a mimořádný pokles považovat pokles reálného HDP o 0,75 % až 2 %. V tomto případě ale Rada rozhoduje na základě státem předložených argumentů.²¹

V květnu 1998 byly vyhlášeny neodvolatelné kurzy měn 11 členských zemí (Belgie, Německo, Španělsko, Francie, Irsko, Lucembursko, Nizozemsko, Rakousko, Portugalsko a Finsko) k euru. Tato fixace byla ovšem neformální, protože do konce roku

²¹ Pakt stability, www.evropska-unie.cz/cz/article.asp?id=954, 21. 3. 2003

1998 byla měnová politika těchto zemí sice koordinovaná, ale přesto v každé z nich autonomní. Tyto měny se obchodovaly na trhu a docházelo tedy ke kurzovým výkyvům, i když jen v setinných hodnotách.

Později v tomto roce byla jmenována výkonná rada Evropské centrální banky a byl zřízen Evropský systém centrálních bank.

Vzhledem k zavedení společné měny euro bylo také nutné sjednotit báze pro výpočet úroku. K tomu došlo ke konci roku 1998. Ve všech, tehdy ještě 11, zemích měnové unie byla báze pro výpočet úroků stanovena na 360 dnů za rok. Do 31. prosince 1998 pracovaly některé evropské státy s 365 denní bází (Belgie, Irsko, Portugalsko). Ale od 1. ledna 1999 byl časový rámec stanoven jednotně pro celou měnovou unii, tedy pro euro a jeho denominace v účastnických národních měnách, na 360 dní za rok.

V této etapě bylo stanoveno, že do EMU budou moci vstoupit pouze ty státy, které splní všechna konvergenční kritéria. 31.12. 1998 došlo k neodvolatelnému zafixování kurzů měn členských zemí EMU na euro. K tomuto datu byl také koš ECU nahrazen eurem v poměru 1:1.

3. etapa: od 1. ledna 1999

V této etapě byl Evropský měnový institut nahrazen Evropským systémem centrálních bank (ESCB). Tento systém se skládá z Evropské centrální banky a z centrálních bank členských států EU. Národní centrální banky těch členských států EU, které nejsou účastníky EMU, mají v rámci Evropského systému centrálních bank zvláštní status. Vzhledem k tomu, že mají stále možnost využívání vlastní národní měnové politiky, neúčastní se rozhodování týkajících se jednotné monetární politiky pro Eurozónu.

Základní úkoly vykonávané ESCB jsou:

- definovat a uskutečňovat měnovou politiku Společenství
- provádět devizové operace
- spravovat oficiální rezervy cizích měn členských států
- podporovat hladký chod platebních systémů

„Evropský systém centrálních bank je nezávislým systémem. Při vykonávání svých úkolů nesmí ECB, žádná národní centrální banka, ani žádný člen jejich rozhodovacích orgánů žádat ani přijímat pokyny od žádného vnějšího orgánu. Instituce Společenství a jeho orgány a vlády členských států nesmí ovlivňovat členy rozhodovacích orgánů Evropské centrální banky ani národních centrálních bank při vykonávání jejich úkolů.“²²

Rozhodovacími orgány ECB jsou Výkonný výbor, Rada guvernérů a Generální rada. Výkonný výbor je složen z předsedy, místopředsedy a čtyř dalších členů, kteří jsou jmenováni z řad osobností s uznávaným postavením a profesionálními zkušenostmi v měnových nebo bankovních záležitostech. Rada guvernérů je tvořena všemi členy Výkonného výboru a guvernéry národních centrálních bank států účastnících se plně měnové unie. Generální rada je složena z předsedy, místopředsedy a guvernérů národních centrálních bank členských států EU.

Od 1.1. 1999 vznikla měnová unie, do které vstoupila většina zemí EU. Do Evropské měnové unie vstoupilo původně 11 států Evropské unie. Těmito zeměmi bylo Německo, Francie, Itálie, Portugalsko, Španělsko, Belgie, Nizozemsko, Lucembursko, Irsko, Norsko a Rakousko. K 1. lednu 2001 se dvanáctým členem stalo Řecko.

Nejprve byla tedy realizována varianta jedné společné měny a k ní zafixovaných kurzů národních měn.

²² Niedermayer Luděk, Tomšík Vladimír, Dědek Oldřich, Tomášek Michal, Mach Petr, editor Loužek Marek: Měnová politika a příchod eura (Sborník textů a seminářů), 16/2002, Centrum pro ekonomiku a politiku

Euro vniklo při svém v roce 1999 bylo pouze zúčtovací měnou sloužící pro bezhotovostní platební styk. Fyzické zavedení bankovek a mincí bylo zahájeno k 1. lednu 2002. Od tohoto data platily v členských státech EMU po přechodné období obě měny. Přechodné období trvalo ve většině případů 2 měsíce v některých zemích až do 30.6. 2002. K 1.7. 2002 byly národní měny staženy z oběhu, přestaly existovat a začala platit jediná měna ve všech 12 zemích měnové unie – euro.

1.4 Přechod na euro

Převod 12 nejvyspělejších evropských zemí na jedinou společnou měnu a zároveň zrušení 12 národních měn těchto zemí byla operace, na níž závisel nejen osud zúčastněných zemí, ale týkala se všech ostatních evropských států. Proto byl již dlouho dopředu stanoven harmonogram přechodu, který byl pečlivě dodržován.

Od 1. září 2001 měly banky členských zemí EMU možnost začít předzásobování eurem. Toto datum však nebylo závazné, takže ne všechny centrální banky využily hned první možný termín. Veškerý čas si pro přípravu na zavedení eura do oběhu nechali Němci, Rakušané a Lucemburčané. Ostatní země začaly s rozvozem do bank později.

O tři měsíce později než v zemích společné měny, to znamená od 1. prosince 2001, se euro dostalo také do bank těch států, kde národní platidlo zůstávalo nezměněno, včetně České republiky.

Celkem došlo k distribuci více než 14,5 miliardy bankovek a 56 miliard mincí v celkové váze několika tisíc tun.²³

²³ Zezulák Ondřej, EuroInfoCentrum, ze zdrojů České slovo (1.3.01) a ČTK (28.2.01), Nástup jednotné měny se blíží

tabulka 2: Podíl emise eur v jednotlivých účastnických státech

Stát	Emise bankovek	Emise mincí
	v milionech ks	v milionech ks
Belgie	530	2
Finsko	225	1,1
Francie	2240	7,5
Irsko	222	0,9
Itálie	2 380	7,2
Lucembursko	46	0,1
Německo	4 342	17
Nizozemsko	659	2,8
Portugalsko	536	1,3
Rakousko	550	1,5
Řecko	597	1,3
Španělsko	1 924	7,1
Celkem	14 251	49,8

Pramen 4: Hotovostní euro, www.kb.cz/cz/euro/clanek_3.shtml, 9. 4. 2003

V průběhu posledního roku před zavedením společné měny proběhl výzkum o vztahu obyvatel budoucí eurozóny k euru. Podle výzkumů agentury IPSOS²⁴ souhlasilo se zavedením jednotné měny více lidí než kdykoliv předtím. Výzkum probíhal v Německu, Francii, Velké Británii, Španělsku a Itálii a zúčastnilo se ho pět tisíc lidí. Na otázku, zda vnímají euro pozitivně, odpovědělo během prvního čtvrtletí roku 2001 kladně 58 %. To je o 5 % více než v listopadu roku 2000. Zároveň došlo i k poklesu odpůrců eura. Těch bylo 36 %, což znamenalo úbytek o čtyři procenta. Nejvíce příznivců mělo ve srovnání těchto pěti zemí Španělsko (69 %), Itálie (66 %) a Francie (63 %). Na opačné straně žebříčku se celkem očekávaně umístilo Německo, kde měla společná měna 53 % stoupenců. Největší podporu ale euru poskytovala Belgie, která do výzkumu zahrnuta nebyla. Zde byly k vidění dvojí ceny – ve frankách a eurech - v obchodech již rok před zavedením hotovostního eura.²⁵

²⁴ IPSOS je přední světová společnost zabývající se výzkumem trhu . Mezi pět oblastí, mezi které se specializuje, patří také výzkum veřejného mínění a dotazování.

²⁵ Záruba Igor, Ekonom, 15, 2001, s. 26, A budiž euro !

Od 1. ledna 2002 se národní měny zemí EMU začaly stahovat z oběhu a jako společná měna začalo obíhat euro. V noci z 31. prosince na 1. ledna 2002 se převedly nominální hodnoty ve starých měnách, což se týkalo účtů, úvěrů a vyčíslení finančních závazků, na euro. Tak se samozřejmě postupovalo i v nečlenských zemích EMU. Tato přeměna byla automatická a bezplatná.

Ačkoli by asi bylo nejlepší, kdyby se konverze všech měn odehrála najednou, každá země si stanovila svůj vlastní program přechodu na euro. Podle původního plánu mělo být následující období až do 30. června 2002 ve znamení „paralelního oběhu“. Ve většině z dvanácti zemí ale národní měny a euro platily souběžně do 28. února 2002, v ostatních byla platnost národních měn ukončena dokonce ještě dříve.

tabulka 3: Datum zániku národních měn

Stát	Datum zániku platnosti
	dosavadní měny
Belgie	28. února 2002
Finsko	28. února 2002
Francie	17. února 2002
Irsko	9. února 2002
Itálie	28. února 2002
Lucembursko	28. února 2002
Německo	31. prosince 2001 *)
Nizozemsko	28. ledna 2002
Portugalsko	28. února 2002
Rakousko	28. února 2002
Řecko	28. února 2002
Španělsko	28. února 2002

*) obchodníci a banky však německé marky přijímali až do konce února 2002

Pramen 5: Hotovostní euro, www.kb.cz/cz/euro/clanek_3.shtml, 9. 4. 2003

Jak je vidět z tabulky, v Německu dokonce došlo k vyřazení marky z oběhu hned 1. ledna. Avšak marka byla jako platidlo přijímána až do konce února, zákazníci platícímu v markách ale byly vráceny eura a centy. V Irsku byl dnem „D“ 9. únor, francouzský frank skončil 17. února. Mezi státy, které měly jiný termín pro stáhnutí národních měn z oběhu patřilo také Nizozemí, kde se guldenem přestalo platit 28. ledna 2002.²⁶

I po uplynutí platnosti paralelního oběhu, tedy po 28. únoru 2002, je možné staré měny při vycestování na euro směnit, ovšem už za poplatek. Po 28. únoru 2002 budou centrální banky členských zemí EMU měnit staré bankovky ještě deset až dvacet let, ovšem za vysoké poplatky²⁷. Pro občany České Republiky ale i jiných, členských i nečlenských zemí, kteří měli doma hotovost v měně některého státu EMU, bylo tedy asi nejvýhodnější tyto peníze uložit na účet. Výměna pak proběhla automaticky, včas a bez poplatků. Občané České republiky o tom byli informováni včas a v dostatečném rozsahu.

Při přeměně národních měn zemí eurozóny na euro bylo také třeba dát si pozor na národní odlišnosti. Ve všech zemích byla bezplatná výměna možná, ale někde bylo rozhodnutí ponecháno na jednotlivých komerčních bankách. V některých zemích byla také kvantitativně omezena bezplatná výměna a stanoveno maximální bezplatně vyměnitelné množství buď celostátně, nebo měla banka možnost stanovit si takovou hranici sama.

Zavedení společné měny nejvíce vítali občané menších a ekonomicky slabších států. Je pochopitelné, že nahrazení národní měny jednotnou měnou pro několik států nejvíce nepřáli například občané Německa. Oni totiž riskovali mnohem více než třeba Portugalci. Museli se vzdát své stabilní a v mezinárodním obchodě poměrně často využívané marky ve prospěch nové, nevypočitatelné měny.

Země EU, které zatím do EMU nevstoupily, mají pocit, že euro nepotřebují, protože jejich ekonomiky se současnou národní měnou jsou na tom dobře. Mnoho občanů

²⁶ Záruba Igor, Ekonom, 15, 2001, s. 26, A budiž euro !

²⁷ viz příloha číslo 1

se samozřejmě bojí, že by se díky spojení s některými z méně vyspělých zemí EMU museli vzdát části svého blahobytu. Někteří se obávají, že by se díky vstupu do EMU stále o více věcech rozhodovalo společně v Bruselu a docházelo by ke stále většímu potlačování mezinárodní suverenity jednotlivých států.

A právě strach z toho, že dojde k postupné uniformitě a ztrátě národních odlišností se v této době, v době, kdy dochází ke stále větším a častějším protestům proti globalizaci, stává závažným důvodem, proč do EMU nevstoupit. Této „nálady“ společnosti tak mohou využívat politické strany nepodporující evropskou integraci k získání voličů. V současnosti se státní hranice mezi členskými zeměmi EU staly spíše symbolickými. Na to, že jsme se ocitli v jiné zemi nás dříve na první „pohled“ upozornil jen jiný jazyk a měna. V současnosti nás u členských zemí EMU na přechod hranice odlišná měna neupozorní.

Přechod na jedinou měnu s sebou nesl pro občany států měnové unie kromě výše zmíněných potíží s přeměnou svých úspor a psychologických problémů i další nepříjemnost. Tou byl problém rozdílnosti cen v euru a v národních měnách. Ačkoliv existovala povinnost uvádět do konce přechodného období ceny v obou měnách, může běžným spotřebitelům trvat déle, než si zvyknou na jiné cenové úrovně. Z tohoto hlediska na tom jsou asi nejlépe Němci. Jedno euro se rovná téměř dvěma markám. Němcům by tedy mělo k porovnání cen zboží v euru a „starých“ cen v markách stačit jen násobení a dělení dvěma. To jejich rakouští sousedé na tom budou s kurzem 13.7603 šilinků za jedno euro podstatně hůře. I se sebelepším kurzem si však starší lidé budou na počítání v jiných částkách zvykat špatně, podle psychologů si někteří z nich budou do konce života přepočítávat ceny v eurech na marky či liry.

Další nepříjemností je pro občany zemí EMU i zdražování některých druhů zboží. K tomu dochází nejen díky zaokrouhlování nahoru při přepočítání cen na eura, ale také díky rozdílu cen v členských zemích EMU. Tak se stalo, že se od zavedení eura do října 2002 cena těstovin v Itálii ztrojnásobila. Avšak podle oficiálního italského statistického ústavu ISTAT byla právě v té době aktuální míra inflace nižší než minulý rok. Ve Francii stihl podobný osud některé masné a mlékárenské výrobky. Tyto druhy zboží se tam

zdražily až o 30 procent. Proto hlavně v jižních částech EMU (Portugalsku, Řecku a Itálii), kde se mzdy pohybují na citelně nižší úrovni než na severu, docházelo k různým stávkám a bojkotům předražených druhů zboží.²⁸

1.5 EMU

V rámci EMU dochází ke dvojímu rozdělení – dle velikosti a dle geografického hlediska. Dle velikosti patří mezi vedoucí země Německo a Francie. Naopak nejmenší zemí je Lucembursko. Podle geografického hlediska vzniklo „jádro“ EMU, kam patří Německo, Francie, Belgie, Nizozemsko, Lucembursko a Rakousko.

1.5.1 Výhody a nevýhody plynoucí ze členství v EMU

Výhody

- odstranění kurzových rizik
- odstranění transakčních nákladů („Převod z jedné měny na druhou představoval v rámci EU před zavedením jednotné měny cca 0,3 až 0,4 % jejího HDP. U fyzických osob, které směňují peníze například pro účely turistiky, činí ztráty více než 10 %“²⁹)
- hodnotové vyjádření ceny je bez výkyvů
- euro je měnou silnou a tedy stabilní
- měnová stabilita posiluje i stabilitu cenovou
- vytváří stabilní makroekonomické prostředí (Díky němu vzniká příznivější podmínky pro investice a podnikání. Tím se posílí obchod, který zajistí lepší distribuci zdrojů. Díky stabilnímu prostředí a lepší distribuci zdrojů se zvýší úspory a dojde k ekonomickému růstu, který zajistí i větší zaměstnanost.)

²⁸ Toulou Vlahou a Carla Power, Newsweek, October 7, 2002, str. 53, Europe's Gouging Gap

²⁹ Týč Vladimír, Základy práva pro ekonomy, Linde Praha a. s., Praha, 2000, str. 212

Čím více jsou jednotlivé ekonomiky propojené, čím více spolu obchodují, čím větší je reálná konvergence, tím výrazněji pocítí výhody společné měny.

Nevýhody

- ztráta měnové suverenity
- nemožnost používat měnových nástrojů k ochraně zájmů ekonomik v jednotlivých členských státech

1.5.2 Země EU, které do EMU nevstoupily

Do Evropské měnové unie k 1. 1. 1999 nevstoupily všechny členské země Evropské unie. Původně zůstaly „mimo“ celkem čtyři země – Řecko, Velká Británie, Dánsko a Švédsko. Řecko bylo k měnové unii přizváno k 1. 1. 2001. I nadále se tak setkáváme pouze s anglickou librou, i švédskou a dánskou korunou. Důvody, proč tyto země nezačaly od 1. ledna 2002 platit eurem, se liší.

Nejméně „komplikované“ to měli Řekové. Ti nemuseli řešit dilema, zda euro ano či ne. Ačkoliv by jejich rozhodnutí bylo ve prospěch eura, brány do EMU jim ze začátku zůstaly zavřené. Příčinou toho se stalo nesplnění Maastrichtských kritérií. Avšak pro Řeky se začalo již začátkem roku 2000 blýskat na lepší časy. V dubnu 2000 bylo velmi pravděpodobné, že se Řecko k jedenácti zemím eurozóny od roku 2001 připojí. 19. června 2000 byl na zasedání Evropské rady v Santa Maria de Feira schválen vstup Řecka do měnové unie. Členem EMU se Řecko stalo od 1. ledna 2001.

Toto rozhodnutí bylo výsledkem dobré hospodářské politiky Řeků – podařilo se jim výrazně snížit schodek veřejných financí a ve srovnání s ostatními zeměmi EU značně meziročně zvýšit HDP. I přesto je ale Řecko stále nejchudší zemí EU.

Na rozdíl od Řeků se Švédové, Dánové a obyvatelé Velké Británie nestali členy EMU dobrovolně. Mnoho lidí si může klást otázku, proč některé země nechtějí tam, kam se kandidátské země snaží co nejrychleji dostat.

Pro všechny tři země je společné, že export do eurozóny je procentuálně nejen menší než u ostatních zemí EU, které jsou členy EMU, ale je dokonce i menší než u některých kandidátských zemí. Například u zemí jako je Česká republika, Maďarsko, Slovinsko, Estonsko nebo Slovensko tvoří export do eurozóny kolem jedné čtvrtiny až jedné třetiny HDP. U Švédska, Dánska a Velké Británie se tento podíl pohybuje jen kolem jedné desetiny. Protože export do zemí s jednotnou měnou dosahuje výše pouhé jedné desetiny HDP, není divu, že Švédové, Dánové i Britové na zavedení eura nespěchají.³⁰ Největší výhoda plynoucí ze sdílení jedné měny, odpadnutí kurzových rizik a transakčních nákladů, není při tak nízkém podílu tím pravým argumentem pro přijetí eura.

Dne 28. září 2000 rozhodovali Dánové v referendu o tom, zda se připojí k 11 zemím EU, které se zároveň staly členskými zeměmi EMU a zda přijmou euro za svoji hlavní měnu. Pro příznivce eura toto hlasování nedopadlo dobře. Dánové totiž dali najevo, že nechtějí, aby jejich koruna byla nahrazena jednotnou evropskou měnou. V referendu hlasovalo 53 procent lidí proti a 47 procent ve prospěch jednotné měny. Její odmítnutí znamená, že se Dánsko nezapojilo do eurozóny. Přijetí eura by vedlo k ukončení volby neúčastnit se měnové unie, která byla dohodnuta na summitu EU v prosinci 1992 v Edinburghu. Dánský lid pak v květnovém referendu roku 1993 schválil Maastrichtskou smlouvu poté, co ji v červnu 1992 těsným rozdílem hlasů odmítl ratifikovat. Toto nejnovější hlasování bylo již šesté referendum v Dánsku o záležitostech EU. První, které se konalo v roce 1972, podpořilo vstup Dánska do Evropského hospodářského společenství v roce 1973.

Ještě v březnu 2000 by podle průzkumů veřejného mínění příznivci eura vyhráli s 60 % hlasů. O půl roku později dopadly výsledky jinak. Pro hlasování nebyla vhodná doba. Před volbami se totiž euro stále propadalo proti dolaru. Ve středu 20.9. 2000 kleslo euro na své minimum, které znamenalo kurz 0,849 USD za euro. Tím překonalo další psychologickou hranici – hranici 0,85 USD za euro. Mnozí Dánové si možná neuvědomují, že je dánská koruna na euro tak jako tak vázaná a že důsledkům propadu eura se stejně nevyhnou. Navíc se dánská koruna bude muset prosazovat v konkurenci takových měn

³⁰ Čermák Jan, Dvořák Jakub, Euro, 12, 2001, s. 56, Chudé nebereme

jako je euro, americký dolar, britská libra, japonský jen. Dánové budou stejně nuceni provádět zahraniční obchod v některé z těchto měn. Dojde pouze k tomu, že si budou muset některou ze světových měn kupovat za produkci.

U Velké Británie hraje mimo jiné podstatnou roli i fakt, že libra je poměrně oblíbené platidlo, které je dost silné a stabilní. Je to měna s dlouhou tradicí, kterou se platí již několik století. Angličané jsou navíc pokládáni za jeden z nejkonzervativnějších (nejen) evropských národů.

Možnost zůstat mimo eurozónu mají Velká Británie i Dánsko díky tzv. neúčastnické doložce („opt out clause“), kterou si vyjednali již na začátku celého procesu integrace do měnové unie. Švédsko stojí mimo i bez neúčastnické doložky.³¹ V případě Švédska totiž nebyly splněny podmínky pro možnost vstupu do eurozóny. Na rozdíl od Řecka, které původně zůstalo mimo EMU z ekonomických důvodů, u Švédska se jedná o důvody politické. Evropská komise rozhodla již v roce 1998 o tom, že Švédsko nesplňuje konvergenční kritéria daná Smlouvou o Evropské unii. Jednalo se o kritérium stability měnového kurzu³², druhým důvodem byl nesoulad Smlouvy o Evropské unii a švédských zákonů o centrální bance.³³ O zapojení Švédska do EMU rozhodne referendum, které se bude konat 14. září 2003. Zavedení eura podle nejnovějších průzkumů podporuje 49 % obyvatel, proti je 47 %.³⁴

2 Euro – měnová jednotka EMU

Euro, společná měna členských zemí EMU, vznikla 1. ledna 1999, kdy nahradila měnový koš ECU v poměru 1:1. Na rozdíl od ECU, která nikdy nebyla měnou v právním slova smyslu, však euro vzniklo již s předpokladem, že od určitého období (1. 1. 2002)

³¹ Česká republika a euro – návrh strategie přistoupení, www.cnb.cz/files/cr_eu_231202.pdf, 12. 2. 2003

³² Švédská koruna tehdy nebyla po dobu 2 let dostatečně stabilní

³³ Dotazy na euro, <http://www.evropska-unie.cz/cz/article.asp?id=957>, 19. 3. 2003

³⁴ Švédové bojují o "ano" pro euro, [http://eu.ihned.cz/index.php?p=H00000_detail&article\[id\]=12607320&article\[area_id\]=10009640](http://eu.ihned.cz/index.php?p=H00000_detail&article[id]=12607320&article[area_id]=10009640), 15. 4. 2003

bude zavedena i hotovostní forma této měny. Ta postupně nahradila národní měny států účastnících se EMU.

Ve stanovené datum bylo euro zavedeno do mezibankovního styku mezi Evropskou centrální bankou a centrálními bankami zúčastněných zemí. Do eura byly rovněž redenominovány státní dluhopisy těchto zemí a v euru byly od 1. ledna 1999 uváděny veškeré údaje vztahující se ke státním financím těchto států.

2.1 Znak eura, vzhled euromincí a eurobankovek

O podobě znaku eura se vedly diskuse. Nakonec se euro zpodobňuje jako dvakrát přeškrtnuté epsilon. Samozřejmě že tato volba má své důvody a že zvolený znak má určitou symboliku:

- 1. e je počátečním písmenem slova Evropa
- 2. použilo se písmeno z řecké abecedy, protože Řecko je kolébkou evropské civilizace
- 3. dvě čárky, kterými je epsilon přeškrtnuté jsou symboly síly a stability

Druhů bankovek – eura - je celkem 7. Podle jejich hodnot jsou bankovky v různých barvách a velikostech:

tabulka 4: Vzhled bankovek

Hodnota	převažující barva	Velikost	motív
5 eur	šedá	120 x 62	antický
10 eur	červená	127 X 67	románský
20 eur	modrá	133 x 72	gotický
50 eur	oranžová	140 x 77	renesanční
100 eur	zelená	147 x 82	barokní a rokokový
200 eur	žlutohnědá	153 x 82	architektura skla a železa
500 eur	purpurová	160 x 82	moderna 20. Století

Pramen 6: Příprava společné měny (1989 – 1998), www.kb.cz/cz/euro/clanek_4.shtml, 9. 4. 2003

Jejich design je symbolický pro evropské architektonické dědictví, avšak ani na jedné bankovce není zobrazena opravdová stavba. Okna a vjezdy dominují přední straně každé bankovky jako symbol ducha otevřenosti a spolupráce v EU. Druhá strana bankovek zobrazuje mosty různých architektonických slohů, které vyjadřují komunikaci mezi lidmi v Evropě a mezi Evropou a zbytkem světa. Bankovky navrhl rakouský výtvarník Robert Kalina.

Konečné návrhy bankovek byly představeny v prosinci 1996 v Dublinu. Všechny bankovky samozřejmě obsahují mnoho bezpečnostních prvků. Již od začátku se totiž předpokládalo, že se euro stane měnou, kterou bude platit většina obyvatel nejrozvinutějších a hospodářsky nejsilnějších zemí Evropy. Ochranné prvky eura jsou dvojí. Jednak snadno rozpoznatelné, ty slouží pro identifikaci běžným uživatelům a jednak speciální, které využívají banky³⁵.

Mince vznikly podle návrhu belgického výtvarníka Luca Luycxe. Existují v celkem osmi hodnotách: 2 eura, 1 euro, 50 centů, 20 centů, 10 centů, 5 centů, 2 centy a 1 cent. Mince 2 eura a 1 euro jsou dvoubarevné (žluté a bílé). 50, 20 a 10 centů mají barvu žlutou, 5, 2 a 1 cent jsou červené. Kromě mince 20 centů, která má tvar španělské květiny, jsou všechny kulaté. Lícová strana mincí je pro všechny země společná, rubová nese národní motivy jednotlivých účastnických států.

2.2 Přepočítací koeficienty

Nařízení Rady EU z 31. 12. 1998 č. ES 2866/1998 říká, že: „Neodvolatelné a pevné přepočítací koeficienty mezi eurem a měnami členských států zavádějících euro jsou: “³⁶

³⁵ viz příloha číslo 2

³⁶ Němeček Eduard, Mezinárodní měnový systém. Otázka konvertibility, stability a likvidity, Karolinum, 2000, str. 220

tabulka 5: Přepočítací koeficienty

Rakouský šilink	(ATS)	13.7603
Belgický frank	(BEF)	40.3399
Německá marka	(DEM)	1,95583
Španělská peseta	(ESP)	166.386
Finská marka	(FIM)	5.94573
Francouzský frank	(FRF)	6.55957
Irské libry	(IEP)	0.787564
Italské liry	(ITL)	1936.27
Lucemburský frank	(LUF)	40.3399
Nizozemský gulden	(NLG)	2.20371
Portugalská escuda	(PTE)	200.482

Pramen 7: Příprava společné měny (1989 – 1998), www.kb.cz/cz/euro/clanek_4.shtml, 9. 4. 2003

Pevný a neodvolatelný přepočítací koeficient pro měnu Řecka, které do EMU vstoupilo až k 1. 1. 2001, byl na zasedání Evropské rady v Santa Maria de Feira v červnu 2000 stanoven na:

tabulka 6: Přepočítací koeficient

Řecká drachma	GRD	340,75
---------------	-----	--------

Pramen 8: Bezhotovostní euro a přechodné období (1999 – 2001), www.kb.cz/cz/euro/clanek_4.shtml, 9. 4. 2003

2.3 Vývoj kurzu eura

Vývoj kurzu eura vůči americkému dolaru v jednotlivých letech od jeho vzniku do současnosti je zachycen v této kapitole.

2.3.1 Rok 1999

graf 2: Kurz eura a dolaru během roku 1999

Pramen 9:

<http://www.fin.cz/kurzy/kurzy.asp?A=G&M1=USD&M2=EUR&od=1.1.1999&do=1.1.2000&V=3>, 21. 4. 2003

Společná měna zemí EMU vznikla k 1. lednu 1999. Jedno euro se tehdy dalo směnit za necelých 117 amerických centů.³⁷ S eurem se začalo obchodovat 4. ledna 1999. Téměř okamžitě po zavedení společné měny začalo euro oslabovat vůči dolaru. Od svého vzniku se euro vůči dolaru až do července 1999 neustále propadalo. Ačkoliv bylo euro při svém vzniku vůči dolaru nadhodnoceno, tak výrazný propad nové měny ani většina analytiků nepředpokládala. Tento ne zcela očekávaný a rozhodně ne příliš povzbuzující vývoj měl své logické vysvětlení.

³⁷ Záruba Igor, Euro, 20, 2000, str.50, Přihlížení volnému pádu

Důvodem neustálého oslabování byl především horší vývoj evropské ekonomiky ve srovnání s ekonomikou USA.³⁸ V USA v té době totiž probíhala velmi dlouhá konjunktura. Tehdejší expanze probíhala již od března 1991. V únoru 2000 tak zlomilo americké hospodářství rekord v délce hospodářského růstu. Předtím bylo nejdelší etapou hospodářské expanze období 1961 – 1969.³⁹ Navíc se americké ekonomice dařil růst bez zvyšování inflace.

Vznik nové měny vyvolal expanzi evropských korporací do USA. Díky tomu došlo samozřejmě ke zvýšení poptávky po americkém dolaru. Ta byla navíc přiřívěna rostoucími cenami ropy na světových trzích. S ropou se totiž na trzích obchoduje téměř bez výjimky v dolarech. Vývoz kapitálu z eurozóny, dobré ekonomické výsledky USA a již zmiňovaný růst poptávky po dolarech měly za následek oslabení eura vůči dolaru. Slábnoucí euro ale Evropské centrální bance příliš nevadilo, protože podporovalo vývoz a tím i ziskovost podniků.

V druhé polovině června začalo euro na krátkou dobu výrazně posilovat. Příčina byla zřejmě nejen v měnových intervencích některých evropských centrálních bank, ale i ve zlepšení německé ekonomiky. Prognózy týkající se hlavní ekonomiky Eurozóny předpokládaly, že se Německo probouzí z útlumu.⁴⁰

Posilování eura však nemělo dlouhé trvání. Z obavy z přehřátí americké ekonomiky zvyšoval Fed⁴¹ od června celkem pravidelně úrokové sazby, což znovu víc podněcovalo evropské investory k ukládání do dolarů.⁴²

Koncem roku 1999 se už kurz eura vůči dolaru téměř vyrovnal. Tím klesla důvěra veřejnosti ve společnou měnu. 3. 12. se dokonce kurz eura během obchodování ocitl v USA a na asijských trzích poprvé v historii těsně pod hodnotou dolaru.

³⁸ Monitor, Euro, 5, 2000, str. 10, Pod paritou

³⁹ Lavička Václav, Euro, 9, 2000, str. 48, Prosperita podpořená vlastním elánem

⁴⁰ Monitor, Euro, 30, 1999, str. 10, Na houpačce

⁴¹ Federální rezervní systém je systém, zajišťující funkce centrální banky na území USA

⁴² Záruba Igor, Euro, 20, 2000, str.50, Přihlížení volnému pádu

2.3.2 Rok 2000

graf 3: Kurz eura a dolaru během roku 2000

Pramen 10:

<http://www.fin.cz/kurzy/kurzy.asp?A=G&M1=USD&M2=EUR&od=25.12.1999&do=1.1.2001&V=3>, 21. 4. 2003

Ani s příchodem roku 2000 se euru vůči dolaru nezačalo dařit. Euro nadále oslabovalo a začátkem května lámalo další a další rekordy. Poprvé došlo k prolomení další psychologické bariéry, euro se začalo prodávat za méně než 90 centů. Důvodem poklesu byl stále rozdíl v tempu růstu ekonomiky Spojených států a zemí Eurozóny. Ovšem v tomto období došlo k rekordnímu propadu eura i vůči britské libře, japonskému jenu, švýcarskému franku či švédské koruně.⁴³ „Situace dospěla tak daleko, že jakákoliv příznivá zpráva o vývoji obou ekonomik dolar podpoří, euro však zůstává chladné. S negativními zprávami, například o propadu cen akcií, se dolar naučil žít, ale euru ubližují.“⁴⁴

⁴³ Monitor, Euro, 19, 2000, str. 10, Znovu na dně

⁴⁴ Nejd Ivo, Změna trendu, Euro, 21, 2000, str. 46

Během května a června však evropská měna začala vůči dolaru posilovat. Příčinou bylo optimistické očekávání, že evropská ekonomika bude růst rychleji než ekonomika USA. Optimismus příznivců eura však netrval dlouho. Ačkoliv ze zemí Eurozóny přicházeli i nadále příznivé hospodářské zprávy, americká ekonomika ohlásila za druhé čtvrtletí roku 2000 opět výrazný meziroční hospodářský růst.⁴⁵

22. září 2000 podnikly nejdůležitější světové banky poprvé v dějinách společné evropské měny společnou akci na posílení jeho kurzu vůči dolaru.⁴⁶

Počátkem října 2000 zvýšila Evropská centrální banka svoji základní sazbu o 25 bodů na 4,75 procenta. Zvýšení sazeb mělo snížit inflaci a posílit měnu, která dosáhla svého minima. Prodávala se za 0,828 dolaru.⁴⁷ Říjnové zvýšení sazeb Evropskou centrální bankou ale mělo pouze minimální efekt.

Obavy dánských příznivců eura, že kurz dánské koruny oslabí, že se zmírní hospodářský růst a že se zahraniční investoři obrátí k zemi, která odmítla euro zády, se zatím nevyplnily.

V listopadu 2000 začalo euro vůči dolaru po dlouhé době výrazně posilovat. Realita americké ekonomiky neodpovídala očekáváním, zato Evropa začala být vnímána jako rostoucí kontinent. Tato skutečnost se samozřejmě odrazila také ve vývoji kurzu obou měn. Slabé euro už začínalo vadit také americkým firmám. Díky silnému dolaru totiž klesal export do Evropy.

8. 12. 2000 zažilo euro další optimistický týden. Na hodnotách dosažených v tomto týdnu (7.12. 2000 se kurz přiblížil úrovni 0,9 USD/EUR) bylo euro naposledy před deseti týdny, tehdy bylo ovšem euro podpořeno rozsáhlou intervencí centrálních bank. Nejvýznamnější příčinou posilování společné měny bylo především zpomalování americké ekonomiky. Projev Alana Greenspana z úterý 5. 12. 2000, který jasně naznačil, že Fed

⁴⁵ Monitor, Euro, 32, 2000, str. 10, Zase padá

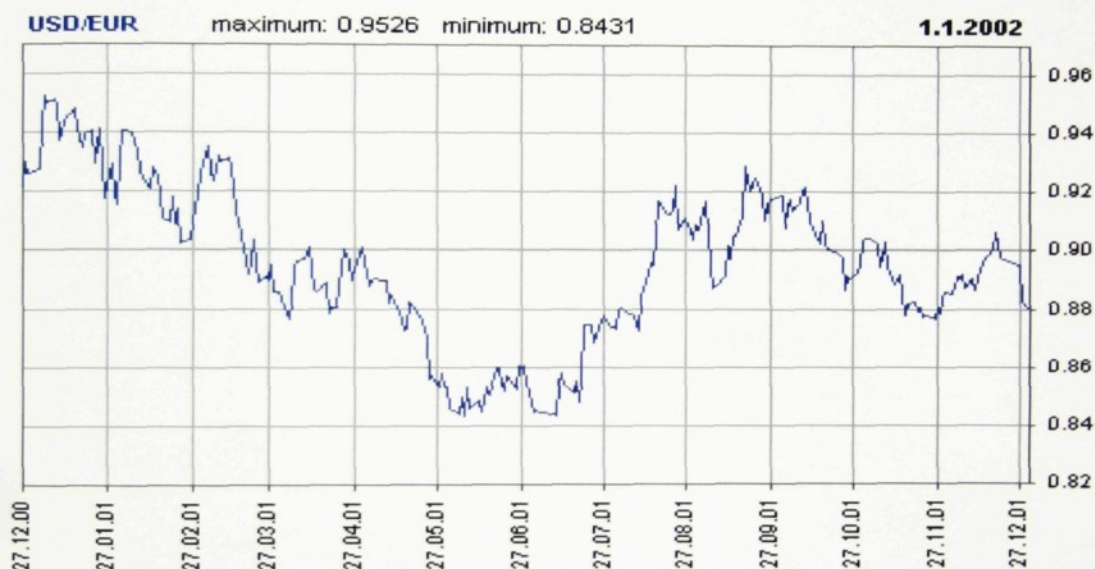
⁴⁶ Picková Zuzana, Euro, 40, 2000, str. 50, Kde je zakopaný pes

⁴⁷ Monitor, Euro, 41, 2000, str. 10, Další čtvrtka

bedlivě sleduje další vývoj ekonomiky a je připraven použít monetárních nástrojů k ovlivnění zpomalování ekonomiky, pomohl oslabujícímu dolaru jen přechodně.

2.3.3 Rok 2001

graf 4: Kurz eura a dolaru během roku 2001

Pramen 11:

<http://www.fin.cz/kurzy/kurzy.asp?A=G&M1=USD&M2=EUR&od=25.12.2000&do=1.1.2002&V=3>, 21. 4. 2003

Evropská měnová unie se rozrostla. Od 1. ledna 2001 se Řecko stalo dvanáctým státem, kde o rok později, 1. ledna 2002 začalo platit euro.

Do nového roku vstoupilo euro velmi dobře. Jednou z hlavních příčin byly vzrůstající pochybnosti o dalším vývoji americké ekonomiky. 2. ledna posílilo euro vůči dolaru na pětiměsíční maximum – 94,85 centů. Impulsem nebylo jen zklamání ohledně vývoje průmyslu v USA, ale i povzbudivé údaje o průmyslové výrobě v zemích EU a slovní podpora eura od guvernéra francouzské centrální banky Jean-Claude Tricheta.

V květnu 2001 dosáhl průměr inflace za celou Eurozónu nejhorší výsledek od doby, kdy vznikla společná měna, tedy od ledna 1999. Důvodů nepříznivého vývoje bylo několik. Jednalo se především o stále dost drahou ropu, náklady spojené s epidemiemi zvířecích nemocí, které postihly především země Eurozóny (BSE, kulhavka a slintavka) a opět slábnoucí euro.⁴⁸

V létě 2001 došlo ke korekci temp hospodářského růstu v Eurozóně směrem dolů. To se týkalo především tří největších ekonomik Eurozóny, ekonomik Německa, Francie a Itálie. Na druhou stranu však i USA sklouzávalo k recesi. Americké firmy oznamovaly pesimistické výsledky a pokračovaly v propouštění. Vliv oslabování americké ekonomiky, která se za poslední roky stala hlavním, celosvětovým tahounem, se promítlo i do ostatních ekonomik.⁴⁹

Po útoku na budovy Světového obchodního centra a Pentagonu z 11. září 2001 začalo euro vůči dolaru posilovat vzhledem k obavám z možného růstu nedůvěry v americkou ekonomiku. Další posílení eura mělo na svědomí prohlášení Talibanu, že se pomstí, pokud Spojené státy podniknou útok na Afgánistán.⁵⁰

Avšak již krátce po 11. září začíná euro opět oslabovat. V listopadu 2001 nadělala Evropské centrální bance velké starosti zvyšující se nabídka peněz měřená agregátem M3. Nabídka peněz podle odborníků vzrostla jako následek 11. září. Po událostech z 11. září totiž došlo k poklesu na kapitálových trzích, proto peníze utržené z prodeje akcií byly často převedeny na bankovní účty. Již tradičním důvodem byl také slabý hospodářský růst a vzhledem k USA i poměrně vysoká nezaměstnanost.⁵¹

⁴⁸ Lavička Václav, Euro, 32, 2001, str.42, Prognostici roztrhli pytel

⁴⁹ Štoček Milan, Euro, 39, 2001, str. 22, Svět bez práce

⁵⁰ Menzelová Kateřina, Euro, 38, 2001, str. 18, Množina nejistot

⁵¹ Lavička Václav, Euro, 2, 2002, str. 39, Inflace a čert nikdy nespí

2.3.4 Rok 2002

graf 5: Kurz eura a dolaru během roku 2002

Pramen 12:

<http://www.fin.cz/kurzy/kurzy.asp?A=G&M1=USD&M2=EUR&od=25.12.2001&do=1.1.2003&V=3.21.4.2003>

Úspěšný proces zavedení euromincí a eurobankovek spolu s potvrzenými zprávami o zpomalování růstu ekonomiky USA pomohl euru na začátku roku.

Zavedení hotovostního eura nemělo podle Michala Tomáška, předsedy komise pro integraci k EU Bankovní asociace, výraznější dopad na činnost domácích bank. Sice jim klesly zisky ze směnářských operací, avšak mají nižší náklady při poskytování služeb v euru proti nabídce těchto služeb ve dvanácti zemích eurozóny.⁵²

Od dubna se americké podniky potýkaly s rozsáhlými finančními skandály. Tím docházelo ke ztrátě důvěry investorů v ekonomiku USA a euro vůči dolaru opět posilovalo.

⁵² Hospodářské noviny, 29. 1. 2002, Euro se může stát oficiální měnou v Česku nejdříve za šest let

Velmi důležitým datem byl pro euro 15. červenec 2002. V tento den došlo po dlouhé době k opětovnému vyrovnání kurzu eura a dolaru. Důvodem vyrovnání kurzu eura a dolaru nebylo zlepšení ekonomické výkonnosti zemí EU, ale spíše již zmiňované účetní skandály, zvyšování fiskálního deficitu a schodku obchodní bilance USA. Dalším důvodem, na který upozorňoval expert na evropskou měnu Michal Tomášek, bylo, že řada centrálních bank (kupříkladu čínská) zvyšovala podíl eura ve svých rezervních měnách.⁵³

Od srpna až do listopadu byl kurz eura a dolaru poměrně stabilní a docházelo jen k menším výkyvům podle toho, jak se lišilo očekávání od skutečných výsledků obou ekonomik.

Již od začátku prosince 2002 docházelo znovu k oslabování dolaru ve vztahu k euru. Důvodem se stalo především opětovné zvýšení geopolitického napětí. Jednalo se především o růst obav z teroristických útoků a vyšší pravděpodobnost útoku USA na Irák.

⁵³ Žižka Jan, Euro, 29, 2002, s. 25, Vyrovnáno vlastním gólem

2.3.5 Rok 2003

graf 6: Kurz eura a dolaru od 30. 12. 2002 do 27. 4. 2003

Pramen 13:

<http://www.fin.cz/kurzy/kurzy.asp?A=G&M1=USD&M2=EUR&od=27.12.2002&do=27.4.2003&V=3>, 27. 4. 2003

V průběhu ledna 2003 pokračoval trend z konce minulého roku, dolar vůči euru i nadále oslaboval. Posilování eura bylo důsledkem několika faktorů. Nejvýznamnějším stále bylo politické napětí v souvislosti se situací v Iráku. V polovině ledna byla navíc vydána zpráva zbrojních inspektorů OSN, že byly nalezeny přesvědčivé důkazy o pašování zbrojního materiálu do Iráku. To vše mělo samozřejmě na vývoj kurzu amerického dolaru vůči euru negativní vliv. Ve prospěch eura navíc působily i překvapivě výrazně pozitivní výsledky ukazatelů průmyslové výroby ve dvou největších ekonomikách eurozóny, tedy v Německu a Francii.⁵⁴ Koncem ledna se opět zvýšila pravděpodobnost, že Spojené státy a Velká Británie zaútočí na Irák bez svých evropských spojenců, což znamenalo další posilování eura. Euro si tak za jediný rok proti dolaru polepšilo o cca 25 %. To by ale

⁵⁴ interní zdroj Komerční banky, a. s., 15. 1. 2003

vzhledem k hospodářské situaci v Eurozóně mohlo být nebezpečné.⁵⁵ Proti příliš rychle posilujícímu euru se začínaly ozývat stále silnější varovné hlasy. Silná a rychlá aprece eura vadila samozřejmě především firmám exportujícím do USA. Stále více se také objevovaly názory, že „pokud bude euro v současném posilujícím trendu pokračovat, může to ohrozit růstové vyhlídky evropské ekonomiky.“⁵⁶

Kurz eura se v pátek 7. 3. 2003 vyšplhal až na 1,1067 USD/EUR, což představovalo nejsilnější hodnotu eura proti dolaru od března 1999.⁵⁷ Těsně před začátkem útoku Spojených států amerických a Velké Británie na Irák začal dolar vůči euru posilovat. Důvodem byla důvěra v rychlou vítěznou válku. Bezprostředně na zahájení války však devizové trhy nijak výrazně nereagovaly.⁵⁸ Po zahájení útoku na Irák se vývoj kurzu dolaru odvíjel téměř výhradně podle situace na bojišti.

2.4 Možnost rozšiřování EMU

A jak bude vypadat budoucnost EMU? Zcela jistě není její vývoj ukončen. Spolu s rozšiřováním EU se bude postupně zvyšovat i počet členů EMU.

Názory na rychlost zapojení dalších zemí do EMU je různý. Podle některých expertů by země kandidující na členství v EU v žádném případě neměly spěchat na euro. Jak už to ale bývá, existují i zcela protikladné názory.

Robert A. Mundell, profesor na Columbia University v New Yorku, radí členům bývalé první pětky kandidátských zemí na členství v Evropské unii (České Republice, Maďarsku, Polsku, Slovinsku a Estonsku), aby se přidaly k Eurozóně co nejdříve po vstupu do EU.

⁵⁵ interní zdroj Komerční banky, a. s., 28. 1. 2003

⁵⁶ citace prezidenta Bundesbanky Welteke, interní zdroj Komerční banky, a. s., 31. 1. 2003

⁵⁷ interní zdroj Komerční banky, a. s., 10. 3. 2003

⁵⁸ interní zdroj Komerční banky, a. s., 20. 3. 2003

Podle Mundella lze očekávat, že se postupně na euro napojí jak země, které vstoupí do EU k 1. květnu 2004, tak i některé země severní Afriky a Blízkého východu. Během deseti až dvanácti let by tak eurem mohlo platit obyvatelstvo padesáti zemí s 500 miliony obyvatel. Hrubý domácí produkt těchto zemí by pak mohl převýšit hrubý domácí produkt USA o 40 až 50 %.⁵⁹

Naproti tomu Evropská komise varuje před uspěcháním vstupu do eurozóny. Podle Evropské komise by snaha o plnění Maastrichtských kritérií pro kandidátské země neměla být prioritou. V současnosti by mezi nejvyšší priority mělo být zařazeno zvyšování konkurenceschopnosti a celkové hospodářské úrovně.

Ať má pravdu Evropská komise nebo Robert A. Mundell, je jisté, že žádná ze současných kandidátských zemí se členem EMU v nejbližších dvou letech nestane. Období, které bude nutné k začlenění do měnové unie, bude samozřejmě záležet především na rychlosti přijetí do EU. Ale i kdyby došlo k takovému hospodářskému růstu, že by současné kandidátské země ekonomicky dohnaly země EMU, musely by si na členství v měnové unii počkat. Začlenění do hospodářské a měnové unie a přijetí eura je totiž možné nejdříve za dva roky po vstupu do Evropské unie.

K rozšíření EMU bude docházet, pokud bude členství v ní výhodné. Země, které ještě nejsou členy Evropské unie berou členství v EMU nejen jako hospodářskou výhodu, ale také jako otázku prestiže. Teprve připojení k zemím Eurozóny je obyvateli zemí kandidujících na vstup do EU bráno jako důkaz plnohodnotného členství. Z tohoto důvodu je velmi vysoká pravděpodobnost, že pokud by byl obyvatelům potenciálních členů nabídnut vstup do měnové unie ihned po vstupu do EU, příliš by neváhali. A to i přesto, že i mezi politickými špičkami jednotlivých kandidátských zemí nepanuje shoda. Navíc byl dán zemím, usilujícím o vstup do EU, závazek, aby se po vstupu do EU snažily i o vstoupení do EMU.

Podíl na ochotě nahradit současnou měnu eurem má samozřejmě i skladba a velikost zahraničního obchodu se zeměmi, které již členy EMU jsou.

⁵⁹ Fiala Zbyněk, Ekonom, 13, 2001, s. 20, Robert Mundell radí euro

Překážkou rozšíření EMU je samozřejmě fakt, že členy EMU se mohou stát jen členské státy Evropské unie. Ale ani členství v EU nezajišťuje automaticky vstup do EMU. Jak již bylo řečeno, jednou z podmínek připojení k zemím EMU je minimálně dvouleté členství v EU. Tato podmínka je stanovena z toho důvodu, že je nutné vyzkoušet stabilitu národní měny v ERM II. Další podmínkou je samozřejmě splnění i ostatních Maastrichtských kritérií.

Rozšíření eura bude naproti tomu mnohem snadnější. Stačí přesvědčit obchodníky o jeho síle a výhodách a přestat vázat mezinárodní a především mezikontinentální obchod jen na dolar. Pokud se euro v konkurenci tradičního, v mezinárodním obchodě silně zakořeněného dolaru bude i nadále prosazovat, projeví o euro zájem i ty země, které o členství v EMU zatím nestály. Díky tomu opět stoupne počet lidí a zemí platících eurem a podíl transakcí v euru na mezinárodním obchodě.

Při vzniku eura existovala představa, podle níž by se dolar, euro a jeny zafixovaly v poměru 1 dolar : 1 euro : 100 jenů. Zafixování tří hlavních měnových okruhů by bylo základem společné světové měny. Vzhledem k současné situaci a poměrně velkým výkyvům kurzů těchto měn, zejména dolaru a eura, je společná světová měna v nedohlednu.⁶⁰

3 Ekonomika ČR v kontextu fungování EMU

3.1 Stručný vývoj vztahu ČR a EU

V roce 1988, kdy skončila studená válka, navázalo tehdejší Evropské společenství oficiální vztahy s Československou socialistickou republikou. Po revoluci v listopadu 1989 pokračovalo tehdejší Československo v orientaci na své západní sousedy.

V roce 1992 Evropská komise otevřela své oficiální zastoupení v Praze.

⁶⁰ Fiala Zbyněk, Ekonom, 13, 2001, s. 20, Robert Mundell radí euro

Členské státy Evropské unie poprvé rozhodly v roce 1993 v Kodani, že země střední a východní Evropy by mohly vstoupit do EU, pokud splní určitý počet kritérií. Od té doby se vztahy mezi Evropskou unií a Českou republikou soustředily na přípravu na vstup České republiky do Evropské unie. Na zasedání v Kodani uzavřelo přístupová jednání celkem deset zemí – kromě České republiky ještě Estonsko, Lotyšsko, Litva, Polsko, Slovensko, Maďarsko, Slovinsko, Malta a Kypr. Pokud úspěšně proběhne ratifikace smluv o jejich přistoupení a referenda v jednotlivých zemích, předpokládá se, že do Unie vstoupí k 1. květnu 2004.

V roce 1993 byla podepsána Evropská dohoda. Tyto smlouvy mezi Evropským společenstvím a Českou republikou vstoupily v platnost 1. 2. 1995. Obsahem Evropské dohody je úprava obchodních a hospodářských vztahů a finanční spolupráce. Cílem je vytvoření zóny volného obchodu a sblížení legislativy. Smlouvy umožňují pravidelná projednávání specifických otázek a plní funkci zastřešení nad přípravami České republiky k členství v EU.

Dne 23. 1. 1996 požádala Česká republika oficiálně o přistoupení k EU. Žádost byla podána do rukou italského premiéra Lamberta Diniho, jako zástupci země v té době předsedající Radě EU.

Oficiální jednání o členství byla zahájena 31. března 1998, poté, co členské státy EU schválily v prosinci 1997 v Lucemburku kladný posudek Evropské komise k české žádosti. Bilaterální mezivládní konference EU o podmínkách členství v EU začala nejen s Českou republikou, ale i Maďarskem, Polskem, Estonskem, Slovinskem a Kypr.

19. října 2002 proběhlo v Irsku referendum, které mělo znatelně ovlivnit možnost rozšiřování EU. V referendu šlo o schválení Smlouvy o EU z Nice, která je klíčovým dokumentem pro rozšíření EU. Očekávání výsledků bylo napínavé i z toho důvodu, že v Irsku již jednou toto referendum proběhlo, ovšem se záporným výsledkem. V červnu 2001 se k volebním urnám dostavila třetina voličů, z nichž se 54 procent vyslovilo proti

schválení této smlouvy. (Nešlo ale o to, že by Irsko nepřálo rozšíření EU, ale o body smlouvy, které nově rozdělují moc v unii. Poměr zastoupení v orgánech EU by měl více odpovídat počtu obyvatel jednotlivých zemí. Tím se prohloubí poměr mezi hlasy velkých a malých zemí EU. To se samozřejmě menším zemím, k nimž Irsko patří, nelíbí, protože se bojí ztráty vlivu v Unii.) Na podruhé však hlasovalo téměř 50 procent voličů, z nich zhruba 63 procent bylo pro schválení smlouvy. Smlouvu podpořily všechny části země. Vzhledem k Irskému „ano“ byla Smlouva o EU z Nice schválena všemi členskými státy. Díky tomu vstoupila v platnost ustanovení o reformě institucí EU. Změny, jež smlouva z Nice přináší, byly Unií vydávány za podmínku pro přijetí desítky nových zemí. Panovaly totiž obavy, že bez schválení smlouvy velké rozšíření unie nebude možné, protože by to ochromilo zastaralé unijní instituce.

Původně bylo datum přistoupení dalších členských států stanoveno na 1. leden 2004. Později byl datum vstupu posunut na 1. květen 2004.

Evropský parlament schválil 9. dubna 2003 vstup všech deseti kandidátských zemí do EU. V Evropském parlamentu se hlasovalo jednotlivě o vstupu každé z kandidátských zemí. Připojení všech deseti zemí podpořila velká většina poslanců. Česká republika však skončila s nejhorším výsledkem. Dostala podporu od 489 poslanců, zatímco pro všechny ostatní země hlasovalo přes 500 poslanců Evropského parlamentu. Nižšího výsledku dosáhla ČR vzhledem k tomu, že nezískala podporu některých německých poslanců, kteří tak chtěli demonstrovat svůj nesouhlas s existencí Benešových dekretů.⁶¹

⁶¹ Fridrich Milan, Praha dostala nejméně hlasů, Hospodářské noviny, 10. 4. 2003, str. 6

Tabulka 7: Výsledek hlasování poslanců Evropského parlamentu

Maďarsko	522
Slovinsko	522
Lotyšsko	522
Slovensko	521
Malta	521
Estonsko	520
Polsko	509
Kypr	507
Litva	501
Česká republika	489

Pramen 14: Fridrich Milan, Praha dostala nejméně hlasů, *Hospodářské noviny*, 10. 4. 2003, str. 6

Ministři zahraničí členských států EU schválili 14. dubna 2003 v Lucemburku Smlouvu o přistoupení deseti kandidátských zemí k EU. Tím byl formálně uzavřen schvalovací proces na straně institucí EU.⁶² Smlouva byla podepsána v Aténách ve středu 16. dubna. Podepisovali ji premiéři a ministři zahraničí všech 25 zemí, některé země měly ještě třetí podepisující, kterými byli buď prezidenti nebo hlavní vyjednávači. Za ČR Smlouvu o přistoupení podepsal Vladimír Špidla, Cyril Svoboda a Václav Klaus. Smlouva ještě musí být ratifikována všemi 25 národními parlamenty členských a kandidátských zemí.

Po ratifikaci Smlouvy o přistoupení národními parlamenty by vstupu ČR do Evropské unie mohl zabránit už jenom negativní výsledek referenda o vstupu ČR do EU. To znamená, že bychom si cestu do unie zavřeli sami. Občané České republiky budou mít v červnu tohoto roku možnost rozhodnout o budoucnosti své země. Původní návrh vlády byl, aby se referendum konalo v neděli a pondělí. Hlasování v tyto, pro Českou republiku netradiční, dny mělo zajistit vyšší účast v referendu. V létě totiž mnoho lidí odjíždí na

⁶² čtk, Ministři zahraničí EU schválili přístupovou smlouvu, [http://www.ihned.cz/index.php?p=001300_detail&article\[id\]=12649430&article\[area_id\]=10008940](http://www.ihned.cz/index.php?p=001300_detail&article[id]=12649430&article[area_id]=10008940), 14. 4. 2003

víkend pryč již v pátek a vrací se až v neděli. V případě nedělního a pondělního hlasování by se referenda mohli zúčastnit i ti, kteří by dali přednost víkendovému pobytu na chatě či chalupě. 10. dubna 2003 však poslanci odhlasovali, že referendum proběhne ve stejné dny, na které tradičně připadají volby, totiž v pátek a v sobotu. Jedním z argumentů pro hlasování v obvyklých volebních dnech bylo to, že by pondělní termín mohl blokovat výuku ve školách. Školy totiž poměrně často poskytují své prostory pro volební místnosti.⁶³ Přesné datum vyhlásil prezident republiky Václav Klaus. První celostátní referendum se uskuteční v pátek 13. a sobotu 14. června.

Jak budou nakonec Češi hlasovat zatím není vůbec jisté. Je sice pravděpodobnější, že ke schválení vstupu České republiky do Evropské unie dojde, ale příznivci připojení ještě nemají vyhráno. Vzhledem k tomu, že zákon nestanoví žádnou nutnou minimální účast, aby bylo referendum platné, bude záležet jen na tom, kolik eurooptimistů a kolik euroskeptiků přijde volit. Za důkaz lze pokládat i značně rozdílné výsledky v průzkumech veřejného mínění, které byly otisknuty v podstatě během necelých dvou týdnů (od 25. 2. 2003 do 6. 3. 2003) ve stejném deníku:

„Pokud by se referendum o vstupu Česka do EU konalo nyní, souhlasilo by podle průzkumu agentury CVVM se vstupem 59 % lidí. Podpora se v posledních měsících zvyšuje, zatímco ochota lidí zúčastnit se hlasování stagnuje. Jistě by k urnám přišla jen necelá polovina dotázaných.“⁶⁴

„Češi budu za dva měsíce v referendu o vstupu země do Evropské unie nejspíš jednoznačně hlasovat pro. Výrazná většina, 79 procent z těch, kdo půjdou k urnám, by nyní se vstupem do EU souhlasila. Je to nejvíce za poslední čtyři roky. Vyplývá to z nejnovějšího rozsáhlého průzkumu, který STEM udělal pro ministerstvo zahraničí v první polovině února mezi 1442 lidmi. Ke stejnému výsledku došla agentura Taylor Nelson Sofres Factum. I podle jejích prognóz podpoří unii osmdesát procent hlasujících.“⁶⁵

⁶³ Dolanský Lukáš, Otázka pro občany: chata, či vstup do unie?, MF DNES, 11. 4. 2003, str. A/8

⁶⁴ Rubrika Události, MF DNES, 25. 2. 2003

⁶⁵ Jan Gazdík, Do Evropské unie chce 79 procent lidí, MF DNES, 6. 3. 2003

Na výsledek českého referenda budou mít zcela jistě vliv i výsledky referend v ostatních kandidátských zemích. Podle výsledků referend, která proběhnou nejdříve, se bude odvíjet „dominový efekt“.

Jako první o svém přistoupení k Evropské unii rozhodovali již 8. března obyvatelé Malty. Z 93 procent všech voličů hlasovalo pro vstup do EU 53,6 a proti 46,4 procent obyvatel Malty. Jen velmi těsná převaha kladných hlasů je brána spíše jako výhra odpůrců Evropské unie. Výsledek referenda byl sice pro příznivce vstupu Malty do EU pozitivní, ale všeobecně se předpokládalo mnohem jasnější vítězství. Navíc výsledek referenda není na Maltě závazný, je brán pouze jako doporučení. Konečné slovo bude mít parlament. Jako další vyjádřili svůj názor na členství v EU v referendu na konci března občané Slovinska, začátkem dubna Maďaři, na Slovensku se referendum chystá v květnu. Češi budou hlasovat až předposlední ze všech kandidátských zemí. Po nich proběhne už jenom jedno referendum – v Lotyšsku.

Ve Slovinsku se při referendu, které proběhlo 23. března, hlasovalo nejen o vstupu Slovinska do Evropské unie, ale také do NATO. Výsledek hlasování nebyl nijak zvlášť překvapující. To, že Slovinci do EU chtějí spíše než do NATO, se potvrdilo. Pro vstup do EU hlasovalo téměř 90 procent voličů, vidina členství v NATO se líbila jen 66ti procentům voličů.

V sobotu 12. dubna se o vstupu do EU hlasovalo v Maďarsku. Referendum skončilo poměrně jasným vítězstvím příznivců evropské integrace. Pro vstup do EU hlasovalo 84 % voličů. Takto jednoznačný výsledek se neočekával. Podle předvolebních odhadů mělo vstup do EU podpořit jen asi dvě třetiny voličů. Jednou z možných příčin takového výsledku mohl být nízký počet lidí, kteří přišli hlasovat. Velmi nízká volební účast byla velkým zklamáním. Hlasovat o budoucnosti své země přišlo pouze 46 % oprávněných voličů.⁶⁶

⁶⁶ Janská Zuzana, Ehl Jiří, Maďaři souhlasili se vstupem do unie, [http://www.ihned.cz/index.php?p=001300_detail&article\[id\]=12643800&article\[area_id\]=10008940](http://www.ihned.cz/index.php?p=001300_detail&article[id]=12643800&article[area_id]=10008940), 14. 4. 2003

3.2 Možnost přijetí ČR do EU a EMU – výhody a nevýhody společné měny

„S vysokou mírou pravděpodobnosti lze předpokládat, že jakkoli bude vstup do EU spojen s vyššími náklady na konkurenceschopnost ekonomických subjektů působících v ČR a přinese i nutnost vynakládat některé dodatečné náklady, nemůže být již šokem stejného řádu, jako byl rychlý přechod od uzavřené, centrálně plánované ekonomiky, založené na státním vlastnictví a orientované strukturou na nenáročný východní trh, k otevřené tržní ekonomice, založené na soukromém vlastnictví a exportem i importem směřujícím na podstatně náročnější trhy západních vyspělých ekonomik.“⁶⁷

„Navíc změna po vstupu do EU by nebyla tak veliká. Důvodem je jednak to, že způsob chování na českém trhu se neliší od chování na trhu zemí EU tak, jako se liší chování u centrálně plánovaných a tržních ekonomik. Navíc toto přizpůsobování probíhá spojitě a po částech, nikoli jako náraz před 13 lety.“⁶⁸

3.2.1 Výhody zavedení eura v ČR

Společná měna má jednu nespornou výhodu – nemusí docházet ke konverzi jednotlivých národních měn.

Díky tomu:

- se ušetří na poplatcích za konverzi měn (a to nejen za konverzi korun za eura, ale i za polské zloté či maďarské forinty)
- se zjednoduší a urychlí mezinárodní transakce

⁶⁷ Sociální a ekonomické důsledky integrace České republiky do Evropské unie (Ekonomická konvergence, konkurenceschopnost a sociální soudržnost), Zpracoval kolektiv autorů podle zadání Rady vlády České republiky pro sociální a ekonomickou strategii, květen 2002, str. 49, www.vlada.cz/1250/vrk/eu/dokumenty/souvislosti_integrace.pdf, 2. 10. 2002

⁶⁸ Sociální a ekonomické důsledky integrace České republiky do Evropské unie (Ekonomická konvergence, konkurenceschopnost a sociální soudržnost), Zpracoval kolektiv autorů podle zadání Rady vlády České republiky pro sociální a ekonomickou strategii, květen 2002, str. 49, www.vlada.cz/1250/vrk/eu/dokumenty/souvislosti_integrace.pdf, 2. 10. 2002

- dojde k zániku kurzových rizik uvnitř eurozóny a tím se sníží náklady na kursové výkyvy
- odpadne kurzová nejistota a tak bude podpořeno investování podniků v rámci členských zemích
- přestane se spekulativně obchodovat s českou korunou na finančním trhu, díky čemuž nebude muset ČNB intervenovat v případě náhlých výkyvů
- je možné zredukovat množství devizových rezerv, které byly v případě potřeby používány na podporu kurzu domácí měny (jedna centrální banka - ECB pro více než 12 zemí potřebuje méně devizových rezerv než by potřeboval stejný počet na sobě nezávislých centrálních bank)
- odpadnou náklady spojené s vedením vnitropodnikového účetnictví v několika měnách (u podniků zabývajících se obchodem se členskými zeměmi EMU)
- staneme se součástí jednotné evropské ekonomiky, která bude více schopná čelit konkurenci ve světovém měřítku
- sníží se riziko, že by byl plovoucí kurz ovlivněn i faktory mimo naši ekonomiku
- vytvoří se lepší podmínky pro pohyb výrobních faktorů práce a kapitálu
- jako obyvatelé Eurozóny budeme moci lépe porovnávat ceny a mzdy v jednotlivých státech
- získáme silnější a stabilnější měnu

Právě odbourání kurzových rizik a transakčních nákladů při převádění měn jsou ty výhody, které by měly vyvážit ztrátu možnosti provádět nezávislou měnovou politiku. Jak výhodný je vstup do EMU pro Českou republiku si lépe uvědomíme, pokud se důkladněji podíváme na část zahraničního obchodu směřujícího do zemí EU a Eurozóny:

tabulka 8: Otevřenost české ekonomiky vůči EU a eurozóně v r. 2001 (v%)

	Dovoz	Vývoz
Podíl zahraničního obchodu na HDP ČR	66,1	60,4
Podíl EU na zahraničním obchodě ČR	61,8	68,9
Podíl eurozóny na zahraničním obchodě ČR	57,5	63

Pramen 9: ČSÚ

Pramen 15: Sociální a ekonomické důsledky integrace České republiky do Evropské unie (Ekonomická konvergence, konkurenceschopnost a sociální soudružnost), Zpracoval kolektiv autorů podle zadání Rady vlády České republiky pro sociální a ekonomickou strategii, květen 2002, str. 78, www.vlada.cz/1250/vrk/eu/dokumenty/souvislosti_integrace.pdf, 2. 10. 2002

Z tabulky je vidět, že více než polovina našeho zahraničního obchodu se uskutečňuje se zeměmi, kde již společná evropská jednotka euro funguje.

Ze struktury našeho zahraničního obchodu vyplývá další riziko, které by bylo částečně eliminováno přijetím eura. Pro naše obchodníky je velmi nebezpečná situace, kdy je dolar silný a euro slabé. Silný dolar zdražuje dovážené suroviny (ty se většinou platí v dolarech) a slabé euro naopak krátí exportní příjmy (ty se inkasují v eurech).⁶⁹ V současné době se sice dolar drží spíše na slabších hodnotách, ale problémy našich exportérů s příliš silnou korunou vůči euru jsou i nyní aktuální.

Celkový efekt příznivých vlivů jednotné evropské měny je oceňován v potenciální výši změny HDP o 0,5 %.⁷⁰

3.2.2 Nevýhody zavedení eura v ČR

Na druhou stranu i zde najdeme určité výhrady. Jako hlavní nevýhody lze uvést:

- ztrátu kurzové samostatnosti

⁶⁹ Dědek Oldřich, Euro pro českou ekonomiku: spíše dříve než později, in: Měnová politika a příchod eura, 16/2002, Centrum pro ekonomiku a politiku, 2002

⁷⁰ Sociální a ekonomické důsledky integrace České republiky do Evropské unie (Ekonomická konvergence, konkurenceschopnost a sociální soudružnost), Zpracoval kolektiv autorů podle zadání Rady vlády České republiky pro sociální a ekonomickou strategii, květen 2002, str. 49, www.vlada.cz/1250/vrk/eu/dokumenty/souvislosti_integrace.pdf, 2. 10. 2002

- přijdeme o vlastní monetární politiku (a díky tomu i o možnost podpory exportu/importu a tím i ovlivňování obchodní bilance pomocí vhodné monetární politiky ČNB)
- budeme se muset podřítit měnové politice prováděné ECB
- nutnosti plnění Maastrichtských kritérií (zde bude největším problémem zřejmě fiskální kritérium týkající se rozpočtových schodků)
- po zavedení společné měny v současných kandidátských zemích může dojít k prohloubení regionálních rozdílů v rámci Eurozóny
- pravděpodobně stejně jako v ostatních zemích, kde bylo zavedeno euro, mírně stoupnou ceny. (Podle statistického úřadu Evropské unie Eurostatu způsobilo zavedení eurobankovek a euromincí v zemích EMU zdražení o necelé 0,2 procenta)

Jako jeden z největších argumentů odpůrců eura je uváděna právě ztráta vlastní monetární politiky. Může tak vzniknout například situace, kdy bude české hospodářství vyžadovat snížení úrokových sazeb, aby se zabránilo recesi, avšak z důvodu zvyšující se cenové hladiny v západních zemích bude ECB sazby naopak zvyšovat. Pro ovlivňování ekonomiky v naší zemi tak zbude fiskální politika vlády. Fiskální politika proto musí být dostatečně flexibilní, aby byla schopná zastoupit měnovou politiku v případě, že je ekonomika vystavena šokům. Vzhledem k podílu mandatorních výdajů státního rozpočtu je otázkou, zda má vláda vůbec možnost uplatňovat efektivní fiskální politiku. Dalším prvkem je pružnost trhu práce, která je nezbytná pro udržení konkurenční schopnosti ekonomiky.

Na druhou stranu je ale třeba říci, že i v současné době centrální banka moc široké pole působnosti v oblasti monetární politiky nemá. To je dáno tím, že Česká republika je malá země, jejíž ekonomika je značně otevřená. Chování měny v takové ekonomice do značné míry odráží vzájemné fluktuace světových měn, to znamená i události, které se stavem domácí ekonomiky a jejich ukazatelů nemusí mít příliš společného.⁷¹ Proto je ovlivňování měnového kurzu pomocí jakýchkoliv nástrojů monetární politiky jen velmi těžké.

⁷¹ Dědek Oldřich, Euro pro českou ekonomiku: spíše dříve než později, in: Měnová politika a příchod eura, 16/2002, Centrum pro ekonomiku a politiku, 2002

Výhody neodkládaného vstupu do Eurozóny by měly převážet nad nevýhodami. Ale každá kandidátská země včetně České republiky si je bude muset tvrdě odpracovat a zasloužit, nedostane je zdarma.⁷²

3.2.3 Teorie optimálních měnových oblastí ve vztahu ČR a EU

V případě přijetí eura se Česká republika zapojí do poměrně rozsáhlé měnové oblasti. Tato oblast bude uplatňovat společnou měnovou politiku. Vzhledem k tomu, že Česká republika je malou a velmi otevřenou zemí, hrozí nebezpečí, že společná monetární politika uplatňovaná ECB nebude pro naši ekonomiku vhodná. Pro českou ekonomiku je riziko vzniku asymetrických šoků větší díky tomu, že ekonomická úroveň ČR, stejně jako ostatních kandidátských zemí, je nižší než úroveň zemí EU. Pravděpodobnost vzniku šoků se zvyšuje i s rostoucí specializací země. Že by mohla mít Česká republika problémy se synchronizací hospodářských cyklů dokládají i statistické údaje. „Korelace vývoje českého a evropského HDP byla v letech 1995 až 2001 pouze 65 procent, zatímco v případě Německa, Belgie či Řecka byla téměř stoprocentní. U temp růstu byla korelace pro českou ekonomiku záporná, zatímco uvnitř EMU se pohybovala mezi 60 až 80 procenty. To už signalizuje, že sdílení makroekonomických politik s EMU by pro nás nemuselo být jednoduché.“⁷³

Navíc v případě kandidátských zemí je s EU dohodnuto přechodné období týkající se volného pohybu pracovních sil. Omezení volného pohybu pracovních sil je sice zatím pevně stanoveno na dva roky, ale jednotlivé státy EU mají možnost toto období prodloužit celkem až na sedm let. Podle všeobecných předpokladů by tak mohlo dojít k tomu, že ČR bude součástí Eurozóny i v době, kdy můžou některé země EU uplatňovat omezení týkající se pohybu pracovních sil. Navíc ani kdyby zde zmíněné omezení nebylo, mobilita pracovních sil by se ani mezi ČR či jinými kandidátskými zeměmi a zeměmi EU, ani mezi zeměmi EU navzájem nedala považovat za vysokou. Důvodem jsou jak jazykové bariéry a

⁷² Rozhovor s Evou Klvačovou, <http://www.euroskop.cz/cze/default.asp>, 20. 2. 2003

⁷³ Šmídková Kateřina, Je to ještě daleko?, <http://www.euro.cz/id/ltoca6o8ui/detail.jsp?id=44522>, 18. 4. 2003

kulturní rozdíly v jednotlivých zemích, tak prakticky nulové zkušenosti a nižší ochota obyvatel „starého kontinentu“ stěhovat se do jiného státu za prací.

Všeobecně se od členství v EU a později v EMU očekává reálná konvergence, což znamená co největší shodu ukazatelů hrubého domácího produktu na obyvatele, tedy ukazatele životní úrovně občanů všech členských i kandidátských zemí EU. Podmínkou členství v EU je ale tzv. nominální konvergence obsažená v Maastrichtských kritériích, kritériích jejichž splnění je nutné pro vstup do Eurozóny. To znamená přibližování nominálních veličin – například úrokových měr či cenové hladiny

Otázkou zůstává, zda nutnost plnění nominálních kritérií bude reálnou konvergenci urychlovat nebo naopak brzdit.

Názor, že přehnaná orientace na plnění Maastrichtských kritérií může zpomalit hospodářský růst podporuje Phillipsova křivka. Ta předpokládá inverzní vztah mezi velikostí inflace a růstu. Pokud tedy budou současné kandidátské země nuceny udržovat inflaci příliš nízkou, dojde tím k brždění hospodářského růstu. Dalším z argumentů je Balassa-Samuelsonův efekt. Podle něho dosahují země s vyšším růstem za předpokladu kurzové stability i vyšší míru inflace. Avšak na základě praktického provádění měnové politiky a modelových simulací se dá dospět k závěrům, že je dostupná nekonfliktní kombinace reálné a nominální konvergence.⁷⁴

3.3 Vliv jednotné evropské měny na subjekty působící v ČR

3.3.1 Vliv na občany ČR

Pokud Česká republika vstoupí do Eurozóny a přijme společnou měnu euro, občané ČR se budou muset vyrovnat s několika problémy. Stejně jako současní obyvatelé Eurozóny si budou muset zvykat nejen na nové bankovky a mince, ale především na nové ceny. Při používání nových bankovek si budou muset, zejména ze začátku, dávat pozor,

zda se jim do ruky nedostala padělaná bankovka. Další problémy se týkají změny cen, ale i důchodů. Je pravděpodobné, že se cenová hladina v České republice, stejně jako při přechodu ostatních zemí na euro, zvýší. V současné době, kdy je míra inflace v ČR velmi nízká, by však růst cen nemusel působit dramaticky.

Výhodou přijetí eura pro občany je fakt, že dojde k vyšší cenové transparentnosti, která bude stimulovat působení konkurence.

Další pozitivum souvisí s cestováním. Při cestování po většině zemí západní Evropy budou moci platit stejnou měnou jako v ČR. Mezi čtyřmi zeměmi, které jsou obyvateli České republiky nejvíce navštěvované, jsou hned dvě země současné Eurozóny. Jedná se o Itálii a Francii. Na prvním místě se umístilo Chorvatsko a čtvrtá je Velká Británie.

3.3.2 Vliv na podniky působící v ČR

Podniky působící na českém trhu, které exportují do země Eurozóny, by měly přijetí eura pocítit velmi pozitivně. V případě, že se již nyní prosazují na trhu EU, se jim sníží transakční náklady a náklady na kurzové výkyvy. Oblast, ve které se bude platit eurem se bude postupně rozšiřovat o země, které jsou v současnosti, stejně jako Česká republika, teprve zeměmi kandidujícími na členství v EU. Svoji „domácí“ měnu bude možné používat i při obchodování s některými zeměmi, které se EMU neúčastní.

3.4 Otázka přijetí eura

Otázka nezní zda by Česká republika měla po vstupu do EU usilovat také o členství v EMU, ale kdy by měla do EMU vstoupit. Kandidátské země se totiž musely zavázat, že po přijetí do EU budou usilovat i o vstup do Eurozóny. Evropská unie totiž nestojí o to,

⁷⁴ Dědek Oldřich, Euro pro českou ekonomiku: spíše dříve než později, in: Měnová politika a příchod eura, 16/2002, Centrum pro ekonomiku a politiku, 2002

aby v současných kandidátských státech došlo k jednostranné euroizaci⁷⁵ jako v některých balkánských státech, ale o plnohodnotné členství. K němu dojde až splněním Maastrichtských kritérií a dvouletého členství v ERM II, které je požadováno kritériem kurzové stability.

Úroveň centrální parity a šíře fluktuačního pásma kurzového režimu v rámci ERM II budou, po dohodě ČNB s vládou, projednány s ECB a Evropskou komisí a následně schváleny radou ECOFIN.⁷⁶

S přijetím do Evropské unie se Česká republika automaticky ocitne ve 3. fázi Hospodářské a měnové unie. Podobně jako Velká Británie nebo Dánsko však bude mít dočasnou výjimku pro zavedení eura. Nevstoupí sice do Eurozóny, ale ČNB se stane členem Evropského systému centrálních bank. I když není přesně stanovena žádná časová lhůta pro přijetí eura po vstupu do EU, bude muset ČR pravidelně dokumentovat jak se ekonomika přibližuje k plnění Maastrichtských konvergenčních kritérií v tzv. Konvergenčním programu. V okamžiku přijetí eura se ČNB začlení do Eurosystému, který se skládá z ECB a centrálních bank členských zemí eurozóny.⁷⁷ Po vstupu do Eurozóny bude muset, stejně jako všechny členské země EMU, splňovat Pakt fiskální stability a růstu.

3.4.1 Možné způsoby vstupu do eurozóny⁷⁸

Klasický model

V současné době existuje jediná cesta do Eurozóny, tzv. Klasický model. Tento model vychází ze současných podmínek členství v měnové unii. V tomto případě by musela Česká republika (stejně jako všechny ostatní kandidátské země) podstoupit stejný proces

⁷⁵ viz dále v kapitole 4.3.1 Možné způsoby vstupu do eurozóny

⁷⁶ Česká republika a euro – návrh strategie přistoupení, www.cnb.cz/files/cr_eu_231202.pdf, 20. 2. 2003

⁷⁷ Česká republika a euro – návrh strategie přistoupení, www.cnb.cz/files/cr_eu_231202.pdf, 20. 2. 2003

⁷⁸ Analýza – fórum pro evropskou politiku – Europeum, květen 2002, http://www.europeum.org/cz/Analzy/EPF_euro.pdf, 2. 10. 2002

jako současné členské země. To znamená, že by musela splnit Maastrichtská konvergenční kritéria a strávit dvouleté období v Evropském měnovém mechanismu ERM II.

Klasický model vstupu je v současnosti nejpravděpodobnějším způsobem, jak se do EMU zapojit. Ze strany kandidátských zemí se sice ozývají argumenty, že současná konvergenční kritéria byla stanovena podle potřeb dnešních členů Eurozóny a že nejsou pro nové členy optimální. Na druhou stranu však členské země navrhuji dokonce zpřísnění kritérií, zejména podmínky týkající se reálné konvergence kandidátských zemí. Z tohoto důvodu je velmi pravděpodobné, že se kritéria nebudou ani zpříšňovat, ani zmírňovat, že zůstanou stejná jako při vstupu prvních členů do Eurozóny.

Nevýhodu mohou vidět zastánci rychlého vstupu do eurozóny zejména v dvouletém čekacím období, které se musí strávit v ERM II. Při pobytu české koruny v ERM II navíc musíme počítat s možnými náklady na udržení koruny v požadovaném rozpětí k euru .

Jednostranná euroizace

Jednostranná euroizace znamená přijetí eura jako oficiální měny ještě před vstupem do Evropské unie. K jednostranné euroizaci došlo například v Kosovu nebo Černé Hoře.

Ačkoliv se podobné úvahy objevily i v Polsku a Estonsku, tento způsob čeští experti nedoporučují. Cesta jednostranné euroizace má totiž hned několik nevýhod. Evropská unie ji považuje za nekooperativní gesto. Navíc by se Česká republika vzdala vlastní měnové politiky, což se považuje za jeden z hlavních negativních faktorů přijetí eura, bez jakékoliv možnosti alespoň částečně o měnové politice Evropské centrální banky rozhodovat. Navíc by tato forma přijetí eura byla i dost nákladná, protože by se nejdříve muselo nakoupit velké množství eur, kterými by později byla koruna nahrazena. Rizikem je také potenciálně vyšší míra inflace.

Jednostranná euroizace by mohla připadat v úvahu v případě, že by občané ČR v červnovém referendu zamítli vstup do EU.

Urychlené přistoupení

Tento model počítá se zkrácením povinného dvouletého členství v ERM II. Pokud by ke zkrácení (nebo dokonce úplnému vypuštění) opravdu došlo, bylo by teoreticky možné vstoupit do Eurozóny již v okamžiku přistoupení do Evropské unie nebo jen krátce po něm. K tomu by asi mohlo dojít pouze v tom případě, že by do Eurozóny chtěl vstoupit některý z členů EU, který zatím zůstal mimo Eurozónu. U něj by totiž asi nikdo netrval na dvouletém pobytu v ERM II. Současné kandidátské země by se tak s Dánskem, Švédskem nebo Velkou Británií mohly „svést“ a tím se dvouletému období vyhnout. Další situace, která by mohla vést k rychlejšímu přijetí eura je finanční krize v některé z kandidátských zemí. V případě krize je urychlené přijetí eura jedním z možných nástrojů stabilizace situace.

Kromě výše popsaných zvláštních případů je však urychlené přistoupení do Eurozóny velmi nepravděpodobné.

3.4.2 Česká koruna v ERM II

Před přijetím eura bude nutné, aby česká koruna strávila nejméně dva roky v mechanismu směnných kurzů ERM II. Mohlo by se zdát, že nejjednodušším postupem bude účastnit se ERM II ihned po vstupu do EU a někdy později, buď hned po uplynutí dvouletého povinného členství, ale třeba až za pět let, přistoupení k EMU a nahradit českou korunu eurem. Ovšem z hlediska ekonomického není členství v ERM II pro českou ekonomiku příliš výhodné.

Během období stráveného v ERM II by totiž mohlo docházet ke konfliktu cílů měnové politiky. Tak by se ČNB mohlo stát něco podobného jako maďarské centrální bance. Ta deklarovala určitý inflační cíl. Aby byl splněn, mělo dojít ke zvýšení úrokových měr. Na druhé straně zde ovšem byl kursový závazek, kterým maďarská centrální banka simulovala pobyt v ERM II. Maďarský forint v té době aprecioval takovým způsobem, že

hrozilo přesáhnutí vymezeného flukтуаčního pásma. K udržení se ve stanoveném pásmu bylo vhodné úrokové míry naopak snížit.

Ke vzniku podobného dilematu může dojít i díky tzv. Balassa-Samuelsonovému efektu (BS). „Jako Balassa-Samuelsonův efekt se obvykle označuje příspěvek odlišného vývoje produktivity práce v různých odvětvích domácí a zahraniční ekonomiky ke změně reálného kurzu.“⁷⁹ Tento efekt pracuje se dvěma ekonomikami, každá z nich je rozdělena na obchodovatelný a neobchodovatelný sektor. Vzhledem k možnosti mezinárodní dělby práce roste produktivita práce v obchodovatelném sektoru rychleji. Odlišný vývoj produktivity práce v obchodovatelném a neobchodovatelném sektoru ekonomiky země A a země B má vliv na diferenciál mezi rozdílem růstů cen v obou sektorech v zemi A a mezi tímto rozdílem v zemi B. Právě tento diferenciál determinuje změnu reálného směnného kurzu⁸⁰ měny země A a měny země B. Podle tohoto efektu se vyšší růst produktivity v dohánějících ekonomikách odrazí ve zhodnocení měny této ekonomiky. Vzhledem k nutnosti plnění Maastrichtských kritérií, zejména kritéria inflačního, růst reálného měnového kurzu nemůže významněji změnit míru inflace, ale dojde k apreciaci nominálního kurzu. Váha Balassova-Samuelsonova efektu na reálném zhodnocení však není nijak dramatická.

Další argument pro co nejkratší setrvání v ERM II se zabývá situací, kdy by došlo k depreciaci české koruny. Tato situace by mohla nastat například v případě snižování mzdových rozdílů v České republice a v zemích unie bez adekvátního zvyšování produktivity v ČR. Vzhledem k nutnosti ČNB udržet korunu ve stanoveném flukтуаčním pásmu by koruna na spodní hranici pásma lákala spekulaci kapitál.

Posledním z důvodů proti delšímu setrvání v ERM II je fakt, že čím déle před přijetím eura bude fixována parita ERM II, tím vzniká větší pravděpodobnost, že tato parita nebude vhodně zvolena. To vyplývá ze zkušeností zemí, které již euro přijaly.

⁷⁹ Balassa-Samuelsonův efekt, http://www.cnb.cz/mp_zpinflace_prilohy_c_02_duben_p1.php

⁸⁰ Reálný měnový kurz vyjadřuje konkurenceschopnost domácí země v mezinárodním obchodě. Je dán součinem nominálního měnového kurzu a poměru cenových hladin v zahraničí k cenové hladině domácí země.

Naopak výhodou členství v ERM II je, že se kurzová politika stane také zájmem Evropské centrální banky. V případě nutnosti intervence by tak Českou národní banku podpořila také Evropská centrální banka. Podpora ECB by samozřejmě zvyšovala důvěryhodnost setrvání koruny ve stanoveném pásmu. Pokud však bude docházet ke kurzovým výkyvům díky špatné domácí politice, nebude ochota ECB intervenovat příliš velká.⁸¹

I přes zmíněnou výhodu spočívající v podpoře Evropskou centrální bankou je pobyt v ERM II hodnocen spíše negativně. „Ve srovnání se současným režimem bude mechanismus směnných kursů rizikovější. Tím, že se vytváří ono pásmo kolem zafixované parity, vzniká potenciál pro případné pokusy spekulativních útoků na měnu u hranic stanoveného pásma. Je v našem zájmu setrvat v tomto mechanismu pouze po nezbytně nutnou dobu. Měli bychom se do něj zapojit až ve chvíli, kdy budeme vědět, že splňujeme všechny ostatní podmínky vstupu do eurozóny.“⁸²

Předpokladem pro bezproblémové setrvání v ERM II bude vhodně nastavit paritu české koruny k euru. Vzhledem k tomu, že po vstupu do EU bude mít koruna spíše tendenci k apreciaci, není vhodné vstoupit do ERM II s korunou nastavenou na slabších hodnotách. Posilující korunu by ČNB musela udržovat uvnitř oscilačního pásma jen s velkými náklady. Pokud by došlo k silnějším spekulacím na korunu, mohlo by se stát i to, že by koruna i přes intervence ČNB a možná i ECB ze systému ERM II vypadla. Vstup do Eurozóny by se tím hodně oddálil. Na druhou stranu by mohlo být nebezpečné i vstoupení do ERM II s příliš silnou korunou. Případná politická či hospodářská nestabilita některých zemí střední a východní Evropy by se prostřednictvím nadnárodních investorů mohla projevit i u nás významným oslabením koruny. S jakým kurzem k euru bude česká koruna vstupovat do systému ERM II, bude záviset také na datu, ke kterému do tohoto mechanismu vstoupí. Čím později to bude, tím silnější bude parita koruny k euru.

Důležité bude i stanovit vhodně pevný a již neodvolatelný kurz, jakým bude česká koruna nahrazována eurem. Čím silnější bude koruna, tím to bude pro obvyklého člověka výhodnější, protože jeho plat bude mít vyšší kupní sílu. Pro firmy by ale bylo lepší, kdyby

⁸¹ Dědek Oldřich, Bárta Vít, Euro 8, 2003, str. 50, Kursový seizmograf

byla koruna spíše slabší. Slabá koruna by totiž snižovala náklady na mzdy a produkce by tak byla více konkurenceschopnější. Hodnota koruny vůči euru se dá podle odborníků odhadnout jen těžko. "Jde o velké spekulace. Domnívám se, že bude určitě pod 25 Kč/euro, nejspíš v intervalu 21 až 25 korun za euro." odhadl analytik Volksbank Vladimír Pikora. Čím dříve Česko do Eurozóny vstoupí, tím více se kurz bude blížit spíše 25 korunám.⁸³

Tomasso Padoa-Schioppa, člen rady Evropské centrální banky, který má na starosti vztahy s kandidátskými zeměmi, má však na pobyt v ERM II jiný názor. Mechanismus ERM II považuje za poměrně bezpečný. Argumentuje tím, že pásmo pro pohyb kurzu je dostatečně široké a v případě potřeby lze změnit centrální paritu. Cenou za změnu centrální parity by však byla skutečnost, že by se pak povinná dvouletá lhůta musela začít počítat znovu. Dalším argumentem je skutečnost, že ERM II je mnohostranným závazkem. O udržení stanoveného limitu by tedy musela usilovat nejen ČNB, ale také Evropská centrální banka, což by mělo být mnohem jistější, než když si někdo jednostranně stanoví kurz k euru. Padoa-Schioppa dokonce vidí v ERM II rámec pro dosažení konvergence, v němž by měny kandidátských států mohly trávit třeba i řadu let.⁸⁴

3.4.3 Pravděpodobné datum vstupu

Pro úspěšné zavedení eura v České republice je klíčovým momentem určit správně datum přistoupení do Eurozóny. A právě v odpovědi na otázku zda se zavedením eura spěchat a jaký rok se jeví jako nejvhodnější se mnoho odborníků rozchází.

Dne 31. 7. 2002 v Lidových novinách vyšla minianketa, které se zúčastnili zástupci našich pěti nejsilnějších politických stran – Miroslav Svoboda (ČSSD), člen rozpočtového výboru sněmovny, Vlastimil Tlustý (ODS), místopředseda rozpočtového výboru sněmovny, Václav Exner (KSČM), člen zahraničního výboru sněmovny, Miroslav Kalousek (KDU-ČSL), šéf rozpočtového výboru sněmovny a Ivan Pilip (US-DEU), zastupující předseda strany.

⁸² Páral Pavel, Žižka Jan, Erbenová Michaela, Euro, 50, 2001, str. 37, Čím dříve, tím lépe

⁸³ Rulišková Michaela, Experti: Euro přinese výhody, Lidové noviny, 31. 7. 2002, str. 3

⁸⁴ Žižka Jan, Brána pro elitu je daleko, <http://www.euro.cz/id/ltoca6o8ui/detail.jsp?id=48528>, 18. 4. 2003

Všem byla položena otázka: „*Měla by ČR vstoupit do eurozóny? Pokud ano, kdy?*“

Na první otázku odpověděli všichni dotazovaní kladně, pouze odpověď Václava Exnera zněla takto: „Pokud bychom vstoupili do EU, je pravděpodobné, že bychom měli vstoupit i do měnové unie. Nejprve musí být zpracován dobrý plán, který ohodnotí dopady vstupu.“ V otázce data se všichni dotazovaní vešli do rozmezí let 2008 až 2010.⁸⁵

24. 2. 2003 měl vládní kabinet rozhodnout o časovém termínu, kdy by Česká republika měla vyměnit koruny za eura. Bylo pouze stanoveno, že ministři financí a průmyslu mají do konce září 2003 společně s guvernérem ČNB zpracovat plán jak rychle euro přijmout. Centrální banka však již svoji vlastní strategii přijetí eura zpracovala.

Stanovisko ČNB

Česká národní banka doporučuje přistoupení České republiky k Eurozóně, jakmile pro to budou vytvořeny ekonomické podmínky, a současně doporučuje urychlit proces prohlubování strukturálních reforem a realizace fiskální konsolidace.⁸⁶ Centrální bankéři žádají, aby „se Česko kvůli problémovému rozpočtu nezbavovalo šance přijmout euro co nejdříve, tedy v roce 2007.“⁸⁷

Podle expertů České národní banky by však Česká republika neměla pobývat v systému ERM II déle, než je nezbytně nutné. „Vzhledem k tomu, že samotná účast v ERM II nevede, na rozdíl od nezvratitelného zafixování kurzu v rámci měnové unie, k eliminaci rizika měnových turbulencí, je účast v mechanismu ERM II chápána jen jako brána pro přistoupení k Eurozóně a delší než minimálně vyžadované setrvání v ERM II se nejvíce jako žádoucí.“⁸⁸

Experti České národní banky varují před zbytečným protahováním času nutného pro přijetí euro: „Jako zcela nevhodná politika se jeví odkládání nezbytných reforem o rok či dva, a tím vyloučení volby na euro poměrně brzy přejít.“ I kdyby nedošlo k přijetí eura

⁸⁵ Téma Nejpozději v roce 2010 by Česko mělo vstoupit do eurozóny, Lidové noviny, 31. 7. 2002, str. 3,

⁸⁶ Česká republika a euro – návrh strategie přistoupení, www.cnb.cz/files/cr_eu_231202.pdf, 20. 2. 2003

⁸⁷ Rubrika Události, Vláda neví, jak na euro, MF DNES, 25. 2. 2003

⁸⁸ Česká republika a euro – návrh strategie přistoupení, www.cnb.cz/files/cr_eu_231202.pdf, 20. 2. 2003

bude nutné, aby fiskální politika a trh práce byly flexibilnější. Pokud by se tak nestalo, mohlo by dojít k makroekonomické destabilizaci prostřednictvím fluktuace směnného kurzu a kolísání inflace. Ekonomika v tomto případě poroste pomaleji a nezbytnost reformy bude čím dál tím více urgentní. Můžeme být také v relativní nevýhodě proti zemím, kterým se podaří euro zavést.⁸⁹

Názor některých dalších českých expertů

Na rozdíl od odborníků ČNB, někteří experti zastávají názor, že na přijetí eura by se nemělo moc spěchat.⁹⁰ S představiteli ČNB se shodují na tom, že pobyt v ERM II nepřináší téměř žádné výhody. Vzhledem k nutnosti udržet kurz ve stanoveném oscilačním pásmu může docházet ke spekulacím nájezdů na korunu. Tím se pobyt v ERM II stane pro ČNB, která bude muset intervenovat, aby nedošlo k vystoupení ze stanoveného fluktuačního pásma, velmi nákladnou záležitostí. Z tohoto důvodu může být dlouhodobý pobyt v tomto mechanismu dokonce nežádoucí.

Poukazují na fakt, že podle současných verzí reformy veřejných financí by se měl schodek veřejných financí přiblížit ke 3 procentům, což je podle Maastrichtských kritérií maximální povolená hranice, nejdříve v roce 2008. Není vyloučeno, že k tomu dojde dokonce ještě později. Z tohoto důvodu doporučují tito analytici Volksbank CZ vstup do ERM II nejdříve v roce 2006. Pokud by byla česká koruna v ERM II již od roku 2004, byla by tak téměř jistě nucena zůstat v ERM II déle, než je nezbytně nutné. Vzhledem k současné situaci je totiž velice pravděpodobné, že v roce 2006 ještě Česká republika nebude schopna splnit všechna Maastrichtská kritéria, zejména pak kritérium týkající se schodku veřejných financí.

Z výše uvedených důvodů proto část odborníků za pravděpodobné datum vstupu považuje až roky 2009 až 2010 s tím, že ani rok 2011 není vyloučen. Pozdější datum vstupu do Eurozóny s sebou také přinese nižší riziko pro českou ekonomiku. Pro snížení

⁸⁹ Niedermayer Luděk, Euro a my, [http://eu.ihned.cz/index.php?p=H00000_detail&article\[id\]=12388760&article\[area_id\]=10045030](http://eu.ihned.cz/index.php?p=H00000_detail&article[id]=12388760&article[area_id]=10045030), 14. 4. 2003

⁹⁰ Pikora Vladimír, Šichtařová Markéta, Zavedení eura a jak ho načasovat, www.eu.ihned.cz, 29. 3. 2003

rizika by bylo vhodné počkat až na dobu, kdy se hospodářský cyklus české ekonomiky více přiblíží hospodářskému cyklu Německa a kdy bude trh práce zcela otevřen.

Dalším rizikem předčasného vstupu do Eurozóny je předpoklad, že současné kandidátské země včetně České republiky budou po vstupu do EU zvyšovat svoji produktivitu mnohem rychleji než současné členské země. Díky tomu by mohlo dojít k silnější apreciaci měn kandidátských států než jakou povolují meze Maastrichtských kritérií (zejména v systému ERM II) nebo dokonce měnové politika ECB. Proto by příliš rychlý vstup do Eurozóny mohl zpomalit proces reálné konvergence.⁹¹

Obecně se předpokládá, že česká koruna bude i nadále posilovat, to znamená, že čím později Česká republika vstoupí do EMU, tím bude koruna silnější. Podle některých analytiků by koruna mohla nadále posilovat i v systému ERM II (a to nejen díky již výše popsanému Balassa-Samuelsonovému efektu).

Postoj ECB

ECB hodlá přijmout pouze připravené kandidáty. Členové ECB mluví o tom, že doba než se země vstupující do EU k 1. 5. 2004 na zavedení eura připraví může trvat i více než deset let. Na druhou stranu ECB nevylučuje, že první země střední a východní Evropy opravdu bude v Eurozóně již v roce 2007. Česko však v současné době k favoritům rozhodně nepatří. Šéf ECB Wim Duisenberg mluví o třech klíčových úkolech pro dnešní kandidátské státy, které hodlají dosáhnout „plnohodnotného členství“ v Evropské unii. Jedná se o zajištění nezávislosti centrální banky, zdravou fiskální politiku (právě zde Česko selhává nejvíce ze všech zemí, které byly na konci roku 2002 v Kodani přizvány do EU) a o reformu ekonomických struktur vytvořením dokonalejšího legislativního a institucionálního rámce, vybudováním infrastruktury (v Česku se mluví například o dotažení liberalizace energetiky či telekomunikací).

⁹¹ Sociální a ekonomické důsledky integrace České republiky do Evropské unie (Ekonomická konvergence, konkurenceschopnost a sociální soudržnost), Zpracoval kolektiv autorů podle zadání Rady vlády České

4 Vliv existence evropské měnové jednotky euro na podnik Petrof, s. r. o.

4.1 Společnost Petrof, s. r. o.⁹²

Společnost Petrof, s. r. o. patří v současnosti mezi největší výrobce pian v Evropě. Má celkem 5 výrobních závodů, které se rozkládají na ploše 210 079 m². Ve společnosti pracuje kolem 1000 zaměstnanců. Ačkoliv se trh s klavíry nachází již od roku 1983 v recesi, firma se stále rozvíjí a úspěšně exportuje do více než 40 zemí světa. O klavíry a pianina značek PETROF, WEINBACH, SCHOLZE, RÖSLER a FIBICH je v zahraničí stále větší zájem. Společnost Petrof, s. r. o. má kromě výroby i svoji vlastní prodejnu, pracoviště akustického výzkumu, konstrukční a vývojové pracoviště a zabývá se i odborným servisem a dopravou.

Sortiment firmy obsahuje různé typy křídel od individuálně zhotovovaných koncertních mistrovských nástrojů až po standardně vyráběné. Nejlevnější pianina se nazývají LAMINO a jejich povrch je z umělé hmoty imitující dřevo. O nabídce firmy PETROF s. r. o. se může říci, že uspokojí všechny zájemce. Vyrábí se nástroje jak pro běžné hraní doma, tak pro velké koncertní sály.

4.2 Dopad vzniku EMU na podnik Petrof, s. r. o.

Vzhledem k malému českému trhu firma Petrof, s. r. o. většinu svého zboží vyváží. Většinu polotovarů však Petrof získává od domácích odběratelů. Importuje pouze z jedné země, z Německa. Dováženy jsou speciální laky a klávesnice. Struktura zemí, do kterých se nejvíce exportuje, je dobře patrná z následujícího grafu:⁹³

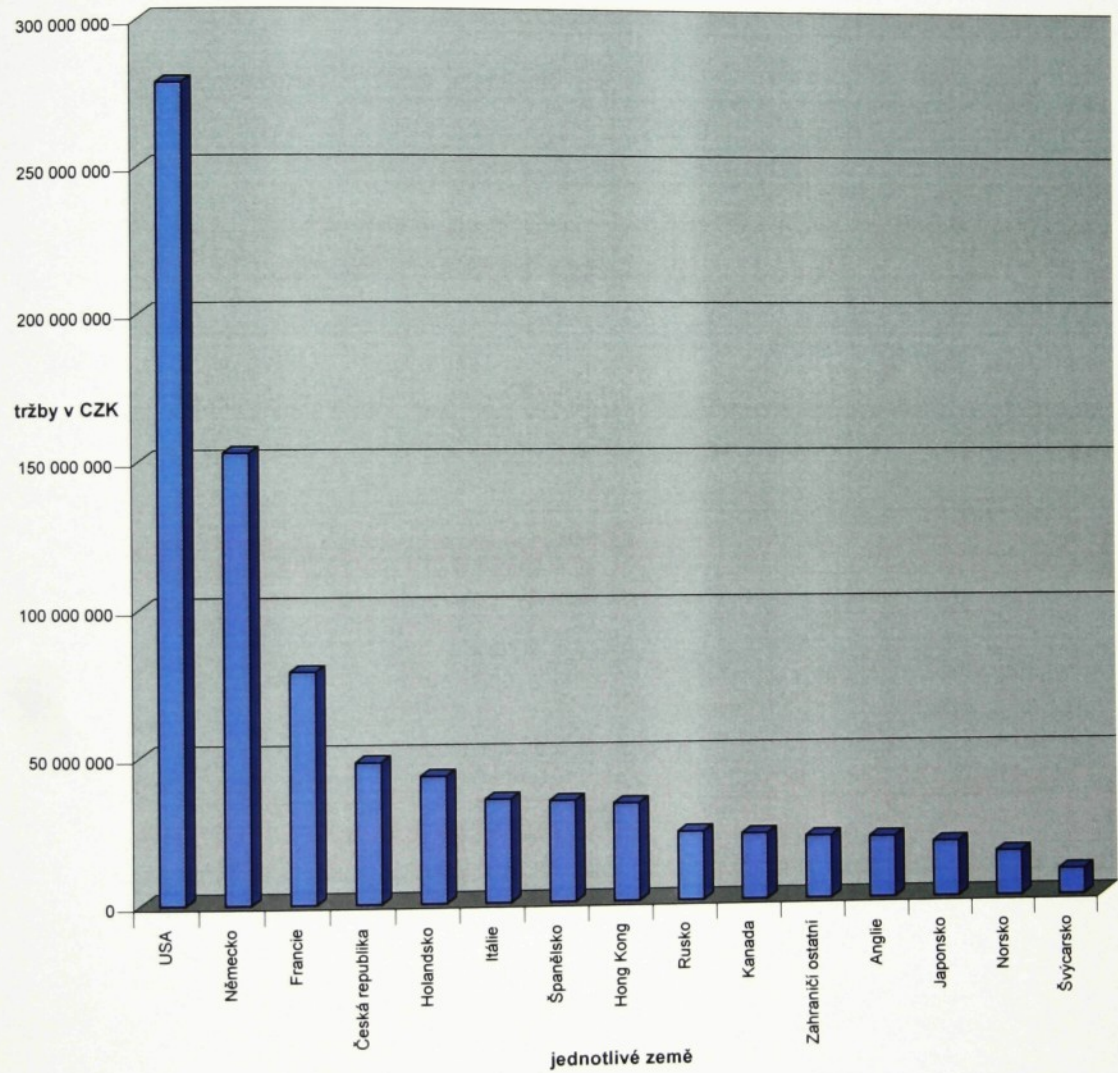
republiky pro sociální a ekonomickou strategii, květen 2002, str. 76,
www.vlada.cz/1250/vrk/eu/dokumenty/souvislosti_integrace.pdf, 2. 10. 2002

⁹² Interní zdroje společnosti Petrof, s. r. o.

⁹³ Tabulka s přesnými čísly je součástí přílohy

graf 7: Tržby v CZK podle odběratelských zemí

Tržby v CZK podle odběratelských zemí

Pramen 16: Interní zdroje společnosti Petrof, s. r. o.

Jak je vidět z grafu, firma Petrof, s. r. o. nejvíce exportuje do USA a zemí Eurozóny. Vzhledem k oblastem, kam jde většina exportu, by se tedy dalo předpokládat, že zavedení jednotné měny v zemích EMU mělo na firmu Petrof, s. r. o. pozitivní vliv. Podle předpokladů by po zavedení eura mělo dojít především ke změnám v oblastech:

- transakčních nákladů
- kurzových rizik a jejich pojištění
- počtu účtů vedených v cizích měnách
- sjednocení cen v rámci Eurozóny
- služebních cestách v rámci Eurozóny

4.2.1 Ušetření transakčních nákladů

Právě u firmy exportující do celé Evropy by se zavedení eura mělo projevit poměrně výraznou úsporou nákladů na konverzi jednotlivých měn. Ve skutečnosti ale k ničemu takovému nedošlo. Důvodem byl fakt, že již před zavedením eura se s většinou evropských zemí obchodovalo v jedné měně – v německých markách. V markách se obchodovalo prakticky ve všech zemích současné Eurozóny. Ceny v markách se tak přepočítacím koeficientem převedly na eura.

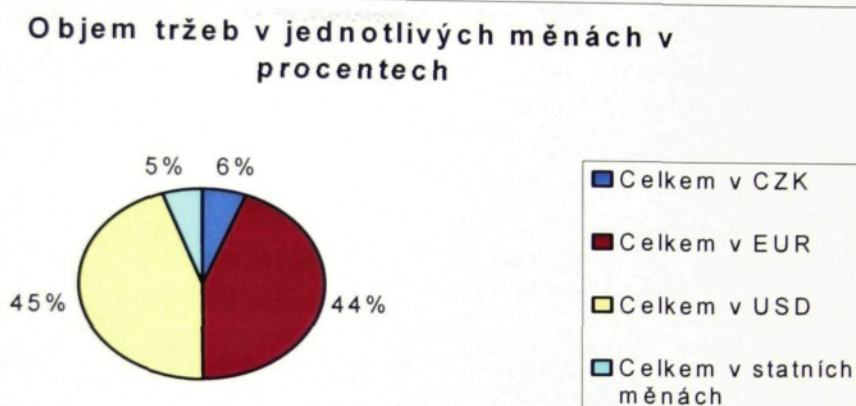
Předpoklad, že některé země, se kterými se dříve obchodovalo v dolarech, přejdou na eura, se téměř nevyplnil. Byly zaznamenány jen dvě změny. Tou první byla změna z marek na dolary, ke které došlo (poměrně překvapivě) v Polsku. Naopak, to znamená z dolarů na eura, přešla, opět poměrně překvapivě, Kanada. V tomto případě ale nebyla důvodem nedůvěra kanadských obchodníků v americký dolar. Ke změně došlo kvůli tomu, že finanční transakce se provádí v šecích přes Německou banku.

Společnost Petrof, s. r. o. provádí obchody v těchto měnách:

- euro
- americký dolar
- česká koruna

- britská libra
- švýcarský frank
- norská koruna
- slovenská koruna

graf 8: Objem tržeb v jednotlivých měnách v procentech

Pramen 17: Interní zdroje společnosti Petrof, s. r. o.

4.2.2 Snížení kurzových rizik a jejich pojištění

Firma Petrof, s. r. o. se, vzhledem k velmi vysokým částkám inkasovaným v cizích měnách, samozřejmě zabezpečuje proti riziku vyplývajícimu ze změny kurzu. U této konkrétní společnosti se jedná o zabezpečení proti kurzovým výkyvům u amerického dolaru a eura. Dříve se zajištění týkalo dolaru a marky. U ostatních měn nejsou tržby tak vysoké, proto u nich k pojištění nedochází.

4.2.3 Snížení počtu účtů vedených v cizích měnách

Firma Petrof, s. r. o. má v současnosti založeno několik účtů u pěti různých bank. Jedná se především o účty korunové, dolarové a účty v euru. Účty vedené v těchto měnách má společnost otevřené ve všech pěti bankách. V dalších měnách, v kterých Petrof obchoduje, je veden vždy jen jeden účet u některé z těchto pěti bank.

Před zavedením eura byla situace prakticky stejná, pouze se účty v eurech vedly v markách.

4.2.4 Sjednocení cen v rámci Eurozóny

Od zavedení jednotné měny se také očekávalo zvýšení cenové transparentnosti v rámci zemí Eurozóny. Díky cenám v jedné měně mohou občané různých zemí EMU lépe srovnávat cenu stejného zboží v jednotlivých státech. Obzvláště v pohraničních oblastech tak může ještě více docházet k ježdění za levnějším nákupem do jiného státu. Cena klavírů a pianin je poměrně vysoká, takže by se mohlo zdát, že by za určitých okolností mohlo dojít ke značné úspoře.

Firma Petrof, s. r. o. nemá v žádné zemi, kromě České republiky, svoji vlastní prodejnu a své zboží prodává v zahraničí velkoodběratelům. Ti potom určují konečnou cenu pro spotřebitele. Přejít na společnou měnu neměl vliv na ceny, za které Petrof své výrobky prodával v zahraničí. Ceny byly dány historickými vztahy a tím, že v každé zemi mají spotřebitelé jiné preference. V případě druhu zboží, se kterým obchoduje Petrof, není cena výrobku hlavní motivací ke koupi v jiné zemi. Jedná se totiž o objemné a zároveň křehké zboží, které si zákazník domů sám nedopraví. I kdyby se i tato jednorázová cesta vyplatila, byly by zde další komplikace v souvislosti se servisem. Pokud jde o garantovaný servis, muselo by k němu docházet v zemi, kde byl nástroj koupen. To by znamenalo další zvyšování nákladů na dopravu. Původní ceny v markách také nebyly všude stejné, a tak se nesjednotily ani se zavedením eura. Opět došlo jen k převedení marek na eura.

4.2.5 Služební cesty v rámci Eurozóny

Jako jedinou výhodu zavedení společné měny eura je tak vidět pouze při služebních cestách. Firma Petrof, s. r. o. má svoji vlastní dopravu. Zaměstnává celkem 15 řidičů, kteří tak při výjezdech dostávají diety pouze v jedné měně – v euru. V Evropě se také téměř neustále pohybuje 3 – 5 obchodníků, kteří s sebou dostávají opět jen jednu měnu.

4.3 Vliv přijetí eura v ČR na podnik Petrof, s. r. o.

Mnohem významnější vliv by na firmu měl vstup ČR do EMU. Zavedení eura v České republice by pro společnost mělo velký pozitivní dopad. Odpadla by nutnost konverze eur na koruny a riziko výkyvu kurzu eura a koruny.

Díky změnám kurzu české koruny vůči dolaru a euru ztratil podnik Petrof, s. r. o. v roce 2002 okolo 70 mil. korun. V případě, že by bylo v České republice zavedeno euro, odhadují se ztráty za rok 2002 na 30 mil. korun.⁹⁴

Výhodou by také bylo, že by se mohlo platit dodavatelům i zaměstnancům měnou, ve které by byla inkasována více než polovina tržeb. Na mzdy se totiž ročně vyplátí kolem 210 mil. korun.

Situaci, kdy je naprostá většina obchodů prováděna v jiné, než domácí měně, se Petrof snaží řešit tím, že některým svým dodavatelům z České republiky platí v eurech. Tím se snižují transakční náklady.

Vstup ČR do EU firmě přinese podle odhadů náklady kolem 15 mil. korun. Jedná se především o náklady na splnění ekologických požadavků (například normy týkající se zpracování obalů) a požadavků týkajících se bezpečnosti práce. Ke kompenzaci těchto nákladů by mělo dojít v okamžiku zapojení České republiky do Eurozóny.

⁹⁴ Interní zdroje společnosti Petrof, s. r. o.

5 Závěr

Diplomová práce „Možnost zapojení České republiky do procesu evropské měnové integrace“ se zabývá vznikem a vývojem Evropské měnové unie. Je zde rovněž analyzován vliv její existence na Českou republiku, a možnost vstupu České republiky do Evropské měnové unie.

První část se zabývá členěním integrace a ekonomickými důvody vzniku integrací. Vzhledem k zaměření práce na měnovou integraci je zde zmíněna i Teorie optimálních měnových oblastí. Dále je zde popsán historický vývoj měnové integrace v zemích západní Evropy.

Druhá část se věnuje hlavně měnové jednotce zemí EMU, euru. Tato část má za úkol především seznámení s hotovostní formou měny, jsou zde uvedeny přepočítací koeficienty pro měny zemí, které vstoupily do Eurozóny. V závěru této části je stručně popsán vývoj eura ve vztahu k dolaru od jeho vzniku v lednu roku 1999 až do dubna roku 2003.

Na vztah České republiky k EMU se orientuje třetí část diplomové práce. Je zde rozebrán vývoj vztahů České republiky a Evropské unie a výhody a nevýhody, které by plynuly ze členství České republiky v EMU. V této části jsou také nastíněny možné varianty vstupu do EMU. Jsou zde analyzovány důsledky vstupu do Mechanismu směnných kurzů ERM II, stejně jako různé názory na datum vstupu do tohoto mechanismu.

Ve čtvrté kapitole je krátce představena společnost Petrof, s. r. o. Na této společnosti jsou pak v krátkosti ukázány důsledky vzniku EMU v praxi. Dále je v této části stručně nastíněn dopad možného připojení České republiky k zemím Eurozóny na tento podnik.

O tom, že by Česká republika měla v budoucnu přijmout euro zřejmě není pochyb. Otázkou, na kterou nepanuje mezi odborníky jednoznačná odpověď, je, jak rychle na euro spěchat.

Velkou výhodou České republiky je fakt, že nemusela riskovat tolik, jako země zakládající Eurozónu. Navíc musí ještě minimálně dva roky strávit v ERM II. V nejbližším možném datu vstupu do Eurozóny, tedy někdy na přelomu let 2006 a 2007, bude mít euro za sebou již osm let existence, z toho šest let bude používáno v hotovosti. Za tuto dobu by se, pokud nedojde k nějaké neočekávané situaci, mělo stát již alespoň do jisté míry zaběhnutým platidlem. Navíc předpoklad, že do Eurozóny vstoupíme tak brzy, je spíše teoretickou možností.

Osobně se domnívám, že pokud Česká republika vstoupí do Evropské unie k 1. 5. 2004, není vhodné snažit se vstoupit do měnové unie v nejbližším možném termínu, tedy zapojit se ihned po vstupu do EU do mechanismu ERM II. Ačkoliv je rozpětí oscilačního pásma v ERM II poměrně široké, bylo by vhodné se vstupem do ERM II počkat. Česká ekonomika tak bude mít větší možnost vyrovnat se s potenciálními problémy způsobenými vstupem do EU.

Na druhou stranu je přistoupení České republiky k EMU krokem, který by se neměl zbytečně zdlouhavě odkládat, obzvlášť v situaci, kdy do Eurozóny vstoupí i další kandidátské, zvláště pak s ČR sousedící, země.

Seznam použité literatury

Odborná literatura:

- Czesaný S.: EURO: postup a zavádění nové měny pro banky, podniky a občany. 1. vyd. Praha: Profess Consulting s. r. o., 1998
- Kraft J.: Světová ekonomika a ekonomická integrace, vyd. 1. Liberec: Technická univerzita, 1998
- Kraft J., Bednářová P.: Teorie ekonomie a její kvantifikovaná realita v české ekonomice, vyd. 1. Liberec: Technická univerzita, 1998
- Mach M.: Makroekonomie II pro magisterské (inženýrské) studium 1. a 2. část, vyd. 3. Praha: Melandrium, 2001
- Němeček E.: Mezinárodní měnový systém. Otázka konvertibility, stability a likvidity, vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova Karolinum, 2000
- Raymond R.: Sjednocení měny v Evropě, vyd. 1. Praha: HZ 1995
- Týč V.: Základy práva Evropských společenství pro ekonomy, vyd. 2. aktualiz. a dopl. Praha: Linde 2000

Periodika:

- Hospodářské noviny
- Ekonom, 13, 15, 2001
- Euro, 30, 1999
- Euro, 5, 9, 19, 20, 21, 32, 40, 41, 2000
- Euro, 12, 32, 38, 39, 2001
- Euro, 2, 29, 2002
- Euro, 8, 2003
- Lidové noviny
- Měnová politika a příchod eura, 16/2002, Centrum pro ekonomiku a politiku, 2002

Mladá fronta DNES

Newsweek, October 7, 2002

Internetové zdroje:

<http://eu.ihned.cz/>

<http://www.cnb.cz>

<http://www.euro.cz>

<http://www.europeum.org/cz>

<http://www.euroskop.cz>

<http://www.evropska-unie.cz>

<http://www.ihned.cz>

<http://www.kb.cz/>

<http://www.petrof.com>

<http://www.vlada.cz>

Další zdroje:

EuroInfoCentrum Hradec Králové

Interní zdroje Komerční banky, a. s.

Interní zdroje Petrof, s. r. o.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Datum ukončení vykupování národních platidel zemí EMU centrálními bankami

počet stran: 1

Příloha č. 2: Ochranné prvky bankovek eura

počet stran: 2

Příloha č. 3: Kurz eura a dolaru od 1. 1. 1999

počet stran: 1

Příloha č. 4: Průzkum před referendem o vstupu ČR do EU

počet stran: 2

Příloha č. 5: Tržby společnosti Petrof, s. r. o. v roce 2002

počet stran: 2

Příloha číslo 1: Datum ukončení vykupování národních platidel zemí EMU centrálními bankami

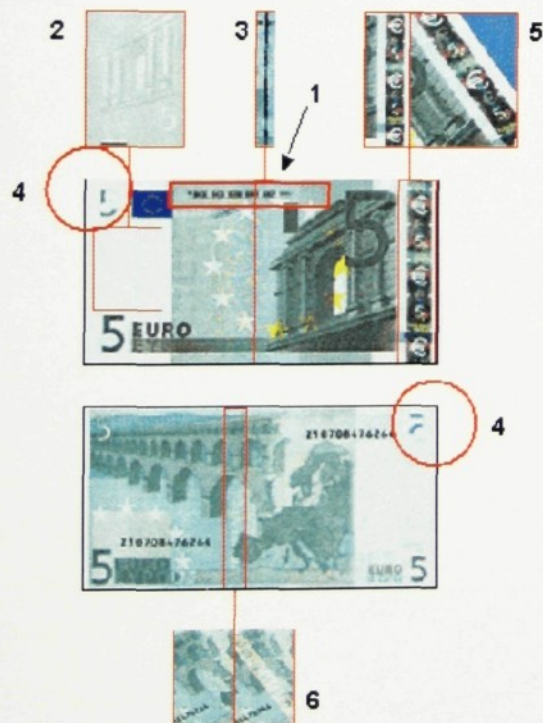
tabulka 1: Datum ukončení vykupování národních platidel zemí EMU centrálními bankami

Stát	Příjem bankovek	Příjem mincí
	centrální bankou do	centrální bankou do
Belgie (Bank van België/ Banque Nationale de Belgique)	neomezeně	31. prosince 2004
Finsko (Suomen Pankki)	29. února 2012	29. února 2012
Francie (Banque de France)	17. února 2012	17. února 2005
Irsko (Central Bank of Ireland)	neomezeně	neomezeně
Itálie (Banca d'Italia)	29. února 2012	29. února 2012
Lucembursko (Banque centrale du Luxembourg)	neomezeně	31. prosince 2004
Německo (Deutsche Bundesbank)	neomezeně	neomezeně
Nizozemsko (De Nederlandsche Bank)	1. ledna 2032	1. ledna 2007
Portugalsko (Banco de Portugal)	28. února 2022	31. prosince 2002
Rakousko (Oesterreichische Nationalbank)	neomezeně	neomezeně
Řecko (Bank of Greece)	29. února 2012	28. února 2004
Španělsko (Banco de España)	neomezeně	neomezeně

Pramen 1: Hotovostní euro, www.kb.cz/cz/euro/clanek_3.shtml, 9. 4. 2003

Příloha číslo 2: Ochranné prvky bankovek eura

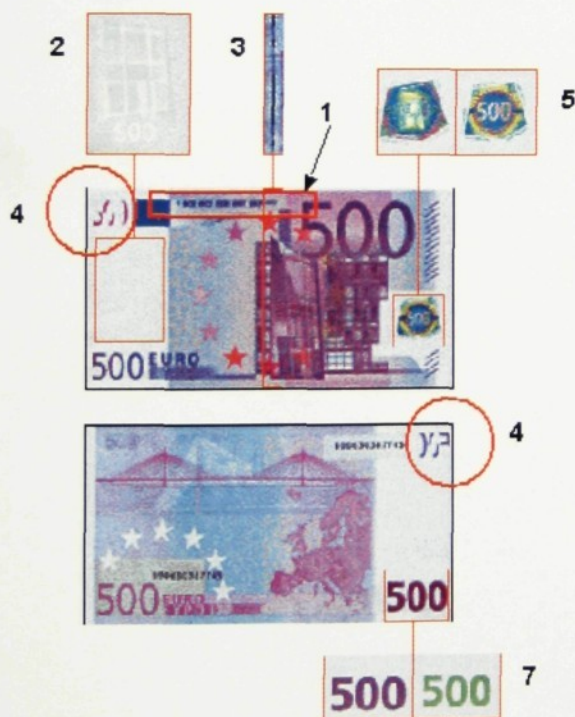
obrázek 1: Ochranné prvky bankovek 5, 10 a 20 EUR

Ochranné prvky:

1. hlubotisk
2. vodoznak
3. ochranný proužek
4. soutisková značka
5. fólie s hologramem
6. iridiscentní pruh
7. opticky proměnlivá barva (u tohoto nominále chybí)

obrázek 2: Ochranné prvky u bankovek 50, 100, 200 a 500 EUR

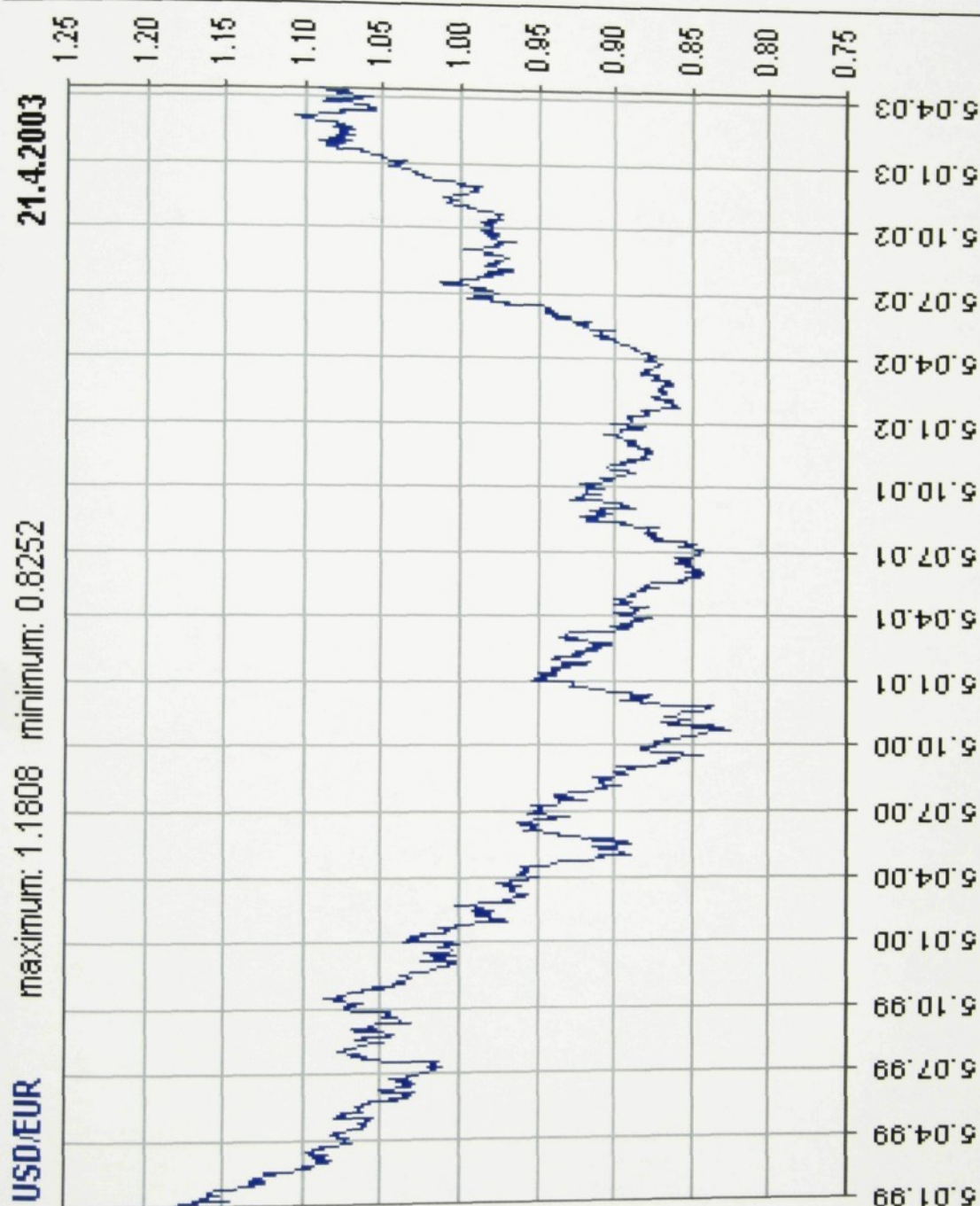

Ochranné prvky:

1. hlubotisk
2. vodoznak
3. ochranný proužek
4. soutisková značka
5. fólie s hologramem
6. iridiscentní pruh (u tohoto nominále chybí)
7. opticky proměnlivá barva

Příloha číslo 3: Kurz eura a dolaru od 1. 1. 1999

graf 1: Kurz eura a dolaru od 1. 1. 1999

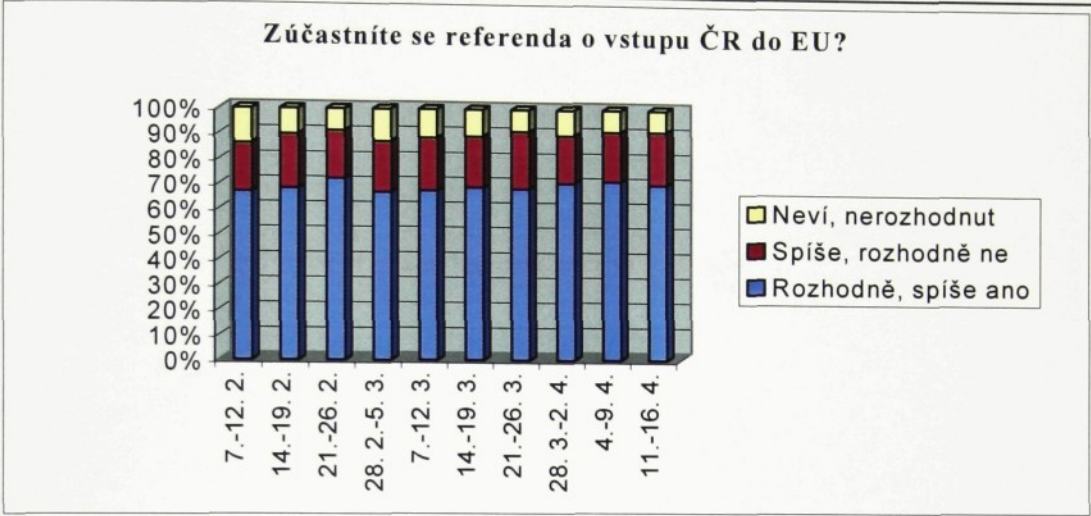

Pramen 4:

<http://www.fin.cz/kurzv/kurzv.asp?A=G&M1=USD&M2=EUR&od=1.1.1999&do=21.4.2003&V=>

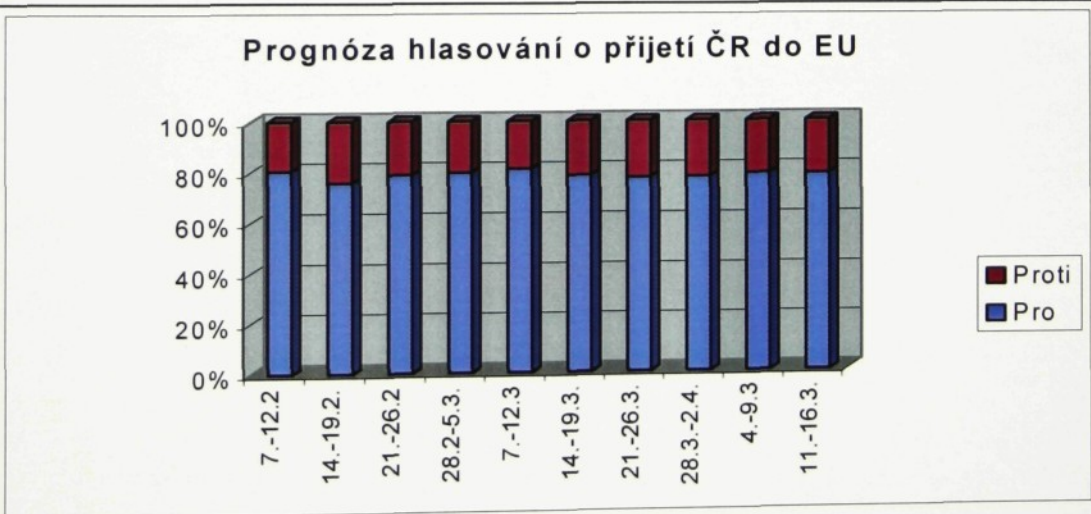
Příloha číslo 4: Průzkum před referendem o vstupu ČR do EU

graf 2: Účast v referendu o vstupu ČR do EU

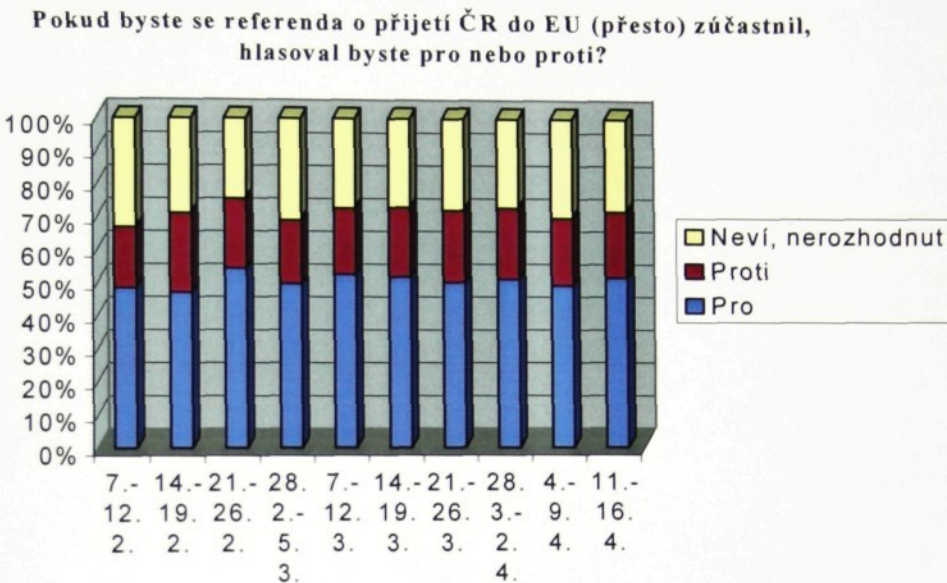
Pramen 5:
[http://eu.ihned.cz/index.php?p=H00000_detail&article\[id\]=12677520&article\[area_id\]=10009640](http://eu.ihned.cz/index.php?p=H00000_detail&article[id]=12677520&article[area_id]=10009640),
11. 4. 2003

graf 3: Prognóza hlasování

Pramen 6:
[http://eu.ihned.cz/index.php?p=H00000_detail&article\[id\]=12677520&article\[area_id\]=10009640](http://eu.ihned.cz/index.php?p=H00000_detail&article[id]=12677520&article[area_id]=10009640),
11. 4. 2003

graf 4: Jak by hlasovali respondenti

Pramen 7:

[http://eu.ihned.cz/index.php?p=H00000_detail&article\[id\]=12677520&article\[area_id\]=10009640](http://eu.ihned.cz/index.php?p=H00000_detail&article[id]=12677520&article[area_id]=10009640),
11. 4. 2003

Příloha číslo 5: Tržby společnosti Petrof, s. r. o. v roce 2002

tabulka 2: Tržby za rok 2002 v CZK podle odběratelských zemí

země	objem v Kč	měna
USA	278 609 672	USD
Německo	152831999	EUR
Francie	78805192	EUR
Česká republika	48006986	CZK
Holandsko	43236922	EUR
Itálie	35101592	EUR
Španělsko	34352550	EUR
Hong Kong	33203605	USD
Rusko	23179439	USD
Kanada	22217594	EUR
Zahraničí ostatní	21171900	USD
Anglie	20670086	GBP
Japonsko	18670173	USD
Norsko	15121933	NOR
Švýcarsko	8607933	CHF

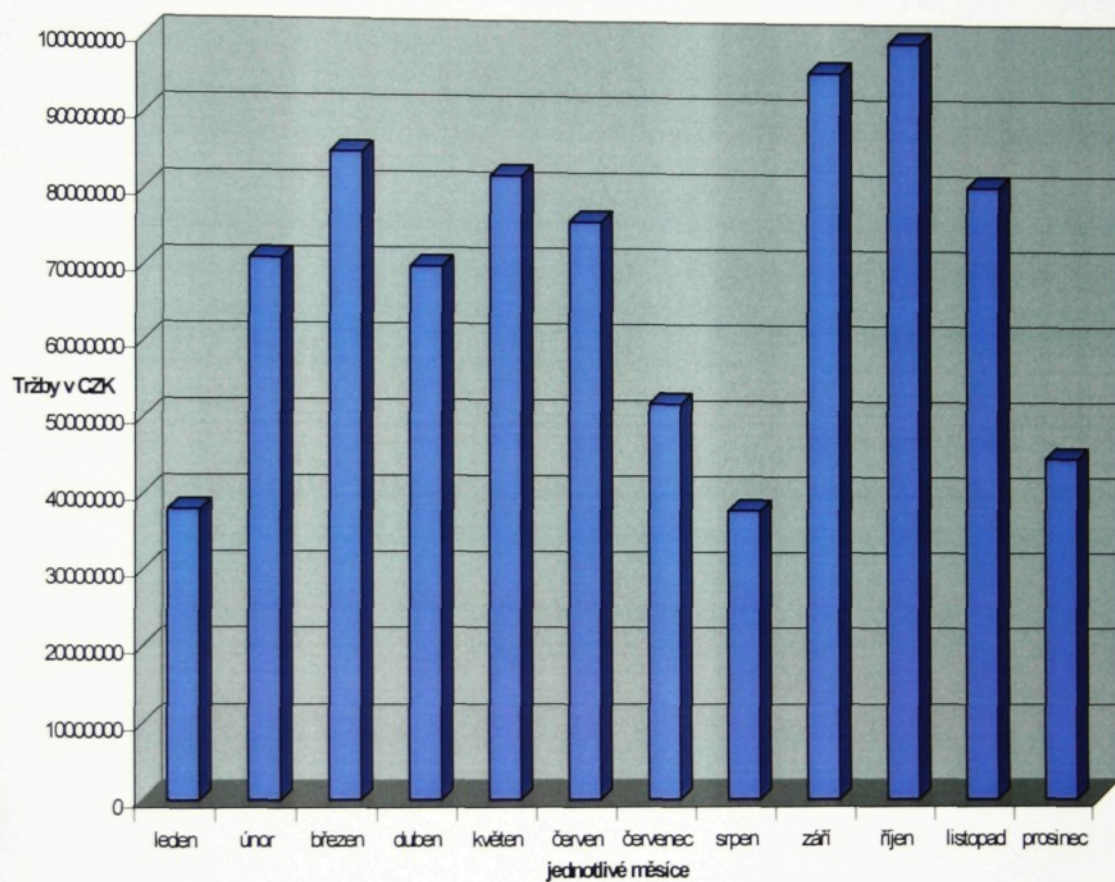
Pramen 8: Interní zdroje společnosti Petrof, s. r. o.

tabulka 3: Tržby v průběhu roku 2002 v CZK

leden	38000000
únor	71000000
březen	85000000
duben	70000000
květen	82000000
červen	76000000
červenec	52000000
srpen	38000000
září	96000000
říjen	100000000
listopad	81000000
prosinec	45000000

Pramen 9: Interní zdroje společnosti Petrof, s. r. o.

graf 5: Tržby v průběhu roku 2002 v CZK

Pramen 10: Interní zdroje společnosti Petrof, s. r. o.